

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE
EMPLOYMENT AGENCY OF MONTENEGRO

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE

Biro rada Podgorica

ANKETA POSLODAVACA ZAPOSLENOST I ZAPOSŁJAVANJE 2011/2012

Podgorica 2012.godine

IZDAVAČ
Zavod za zapošljavanje Crne Gore
Biro rada Podgorica

ZA IZDAVAČA
Vukica Jelić

AUTOR
Verica Popović

GRAFIČKA OBRADA I ŠTAMPA
»AD Pobjeda« - Podgorica

TIRAŽ
200 primjeraka

SADRŽAJ:

REZIME	7
UVOD	11
Svrha, cilj i predmet istraživanja.....	11
Sadržaj i promocija istraživanja.....	13
Metodologija istraživanja.....	13
Uzorak istraživanja.....	14
 REGIJA PODGORICA	 16
 REZULTATI ISTRAŽIVANJA	 18
 I DIO-OPŠTI PODACI O POSLODAVCIMA	 19
I-1 Poslodavci prema oblicima svojine.....	19
I-2 Poslodavci prema djelatnostima koje obavljaju.....	21
I-3 Poslodavci prema dužini vremena poslovanja.....	23
I-4 Poslodavci prema veličini preduzeća.....	24
I-5 Poslodavci prema periodu osnivanja.....	26
I-6 Broj zaposlenih radnika kod poslodavaca prikazan prema periodima kada su osnovana njihova preduzeća.....	28
 II DIO-ZAPOSLTENOST U 2011.godini	 29
II-1 Ukupan broj zaposlenih prema kategoriji zaposlenja.....	29
II-2 Zaposlenost po djelatnostima.....	33
II-3 Obrazovna struktura zaposlenih.....	35
II-4 Obrazovna struktura zaposlenih po djelatnostima poslodavca.....	37
II-5 Dodatno obrazovanje i obuke.....	39
II-5/a Interno obrazovanje i obuke za potrebe radnog mjesta.....	40
II-5/b Vrste obrazovanja i obuke.....	42
III-5/c Posebna znanja i vještine.....	43
II-6 Promjene u zapošljavanju u 2011.godini.....	44
II-6/a Priliv novozaposlenih u 2011.godini.....	44
II-6/b Odliv radne snage u 2011.godini.....	48
II-7 Slobodna radna mjesta i deficitarna zanimanja.....	52
II-8 Viškovi zaposlenih i smanjenje broja zaposlenih radnika.....	58
 III DIO-OČEKIVANO ZAPOSŁJAVANJE U 2012.godini	 61
III-1 Planirana zapošljavanje u sezoni 2012.godine.....	61
III-2 Planirana zapošljavanja u 2012.godine.....	62
III-3 Nova zanimanja i vještine.....	63
III-4 Spremnost poslodavca da zaposle lica sa evidencije ukoliko bi Zavod finansirao njihovu obuku.....	65
III-5a Zaposlenost lica sa invaliditetom u poslednje dvije godine.....	66
III-5b Plan zapošljavanja lica sa invaliditetom uz određene stimulanse.....	68
III-6a Zapošljavanje pripadnika RAE populacije.....	70

III-6b Plan zapošljavanja pripadnika RAE populacije.....	71
III-7 Perspektiva biznisa na srednji rok.....	72
IV DIO-SARADNJA SA ZAVODOM ZA ZAPOŠLJAVANJE.....	74
PRILOG: Anketni listić.....	77
SPISAK TABELA.....	87
SPISAK GRAFIKONA.....	88

REZIME

Anketa poslodavaca je dio istraživačke djelatnosti Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i ima veoma važnu ulogu u projektovanju budućih aktivnosti. Ovo istraživanje predstavlja redovno godišnje konsultovanje poslodavaca u cilju ostvarivanja neposrednog uvida u tekuću i planiranu zaposlenost i zapošljavanje.

Ovo je šesta godina kako se istraživanje, obrada dobijenih podataka i prezentacija istih organizuje i realizuje na nivou regije Podgorica koju čine opštine Podgorica, Cetinje, Danilovgrad i Kolašin, opštine koje organizacijski pripadaju Birou rada Podgorica-Zavod za zapošljavanje Crne Gore.

Istraživanje je uradjeno na uzorku od 566 poslodavaca. Anketiranje je trajalo od 01.novembra do 30.novembra 2011.godine, a istraživanje je obavljeno sistematskom neeksperimentalnom metodom –anketnim upitnikom.

Potreba za velikim brojem podataka diktirala je da strategija prikupljanja i obrada podataka bude ekstezivna, a ne intezivna, odnosno da se prikupi što više raznorodnih podataka uz ostajanje na površini i odustajanje od detaljnog ispitivanja svakog pojedinačnog aspekta.

U prvom dijelu analize predstavljena je bila struktura poslodavaca u uzorku sa različitih aspekata.

Sa aspekta oblika svojine u uzorku su dominirali poslodavci iz grupe »**privatna svojina**« (71,20%), a drugi po zastupljenost su bili poslodavci iz grupe »državna svojina« (18,20%).

Sa aspekta djelatnosti koju poslodavci obavljaju-najzastupljeniji su bili poslodavci koji obavljaju djelatnost »**trgovina na veliko i malo**« (31,45%), a zatim poslodavci iz područja djelatnosti »aktivnosti u vezi sa nekretninama« (10,25%), »preradjivačka industrija« (9,54%)....itd.

Sa aspekta dužine poslovanja poslodavaca-najzastupljeniji su bili poslodavci koji posluju **preko 10 godina** (55,48%), a drugi po zastupljenosti u uzorku su bili poslodavci koji posluju od 5 do 10 godina (31,8%).

Sa aspekta veličine preduzeća-najzastupljenija su bila **mala preduzeća**-preduzeća koja zapošljavaju od 9 do 49 radnika (39,04%), druga po zastupljenosti u uzorku su bila mikro preduzeća (24,73%), slijedila su srednja preduzeća (17,84%), pa mikro mikro preduzeća (14,84%) i na kraju su bila velika preduzeća (3,53%).

Sa aspekta **perioda osnivanja** dominirali su poslodavci koji su osnovani u periodu 1988.godine i prije (**42,05%**).

U drugom dijelu analize fokus je bio stavljen na zaposlenost i zapošljavanje u 2011.godini sa različitih aspekata.

Broj zaposlenih radnika u Regiji na dan anketiranja je bio **26085**.

Sa aspekta kategorije zaposlenja moglo se zaključiti da je u ukupnoj zaposlenosti dominirao radni odnos **na neodređeno vrijeme (76,25%)**.

Sa aspekta radnog odnosa na određeno vrijeme pored kategorije »ostali razlozi« (46,72%), kategorija »povećan obim posla« (32,3%) je bila najzastupljenija i predstavljala je najučestaliji razlog zbog kojeg su poslodavci angažovali radnike na određeno vrijeme.

Najveći broj radnika je bio evidentiran kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost **Trgovine na veliko i malo (16%)**, a zatim kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Zdravstveni i socijalni rad (13%), Obrazovanje (11,4%), Saobraćaj i veze (9,45%), Ostale komunalne društvene i lične uslužne aktivnosti (9,39%), Finansijsko posredovanje (8,71%), Državna uprava i odbrana (7,51%), Preradivačka industrija (6,76%), Gradjevinarstvo (5,4%), Aktivnosti u vezi sa nekretninama (3,13%), Poljoprivreda, lov i šumarstvo (3,1%), Hoteli i restorani (3%), Proizvodnja el.energije (2,16%) i Vadjenje rude i kamena (1%).

Sa aspekta obrazovne strukture zaposlenih mogao se izvesti zaključak da godinama u kontinutetu dominira srednjoškolsko obrazovanje (III, IV i V sss), koje čini 52,71% od ukupnog broja zaposlenih, a samo sa **IV sss je bilo 41% zaposlenih**.

Slijede visokoškolska obrazovanja (VI, VII i VIII sss) u okviru kojih je bilo zaposleno 37,53%, a samo sa **VII sss-26,86% zaposlenih**.

Upoređujući obrazovnu strukturu zaposlenih kroz godine moglo se zaključiti da je broj zaposlenih sa IV stepenom stručne spreme na otprilike istom nivou iz godine u godinu, zatim da se broj zaposlenih sa I sss, II sss i III sss prelijeva u korist VII sss.

Gledano kroz godine, zastupljenost VII sss u ukupnoj zaposlenosti je izgledala ovako:

2006.godina-18,78%

2007.godina-20,09%

2008.godina-22,65%

2009.godina-23,30%

2010.godina-25,92%

2011.godina-26,86%

što navodi na zaključak da je u poslednjih nekoliko godina **značajno porastao obrazovni nivo zaposlenih**.

Sa aspekta **obuka** koje su organizovali poslodavci za svoje zaposlene moglo se zaključiti da iste nijesu bile zastupljene na zavidnom nivou, i pored toga što se zna da svaka nacionalna ekonomija i njen dugoročni razvoj zavise gotovo isključivo od kvaliteta njenih ljudskih resursa.

Umjeće korišćenja tih resursa i ulaganje u razvoj njihovog kvaliteta primarni su faktori razvoja. Cjeloživotno učenje osnovna je infrastrukturna pretpostavka rasta i razvoja privrede i društva u cjelini.

Obuke su bile organizovane za svega 6,10% zaposlenih. Moglo se zaključiti i to da je najveći broj obuka bio organizovan za visokoškolce, kao i to da su najveći broj obuka organizovali poslodavci iz područja djelatnost Finansijskog posredovanja.

Gledano sa aspekta priliva novozaposlenih došlo se do podataka **da je u 2011.godini bilo zaposleno 2452 radnika**, od čega su 52% bile žene. Najviše novih zapošljavanja bilježila je djelatnost Trgovine na veliko i malo (28,26%), dok su lica sa zanimanjem prodavač (III sss) bila najtraženija u 2011.godini, u strukturi novozaposlenih ovo zanimanje je učestvovalo sa 14,36%.

Kada je bio u pitanju odliv radne snage došlo se do podataka **da je u 2011.godini ostalo bez posla 2181 radnik**, a da je najveći odliv radne snage zabilježen u djelatnosti Trgovine na veliko i malo (23%).

Razlika izmedju priliva i odliva radne snage je iznosila 271 radnika u korist priliva, i ta razlika predstavlja stvarni priliv radne snage u Regiji u 2011.godini.

Na osnovu dobijenih podataka moglo se zaključiti **da su poslodavci u 2011.godini identifikovali 67 deficitarnih zanimanja za 245 radnika**. Sa aspekta stepena stručne sprema moglo se zaključiti da su poslodavci najveći broj deficitarnih zanimanja identifikovali u VII sss (47,76%). I u pogledu broja potrebnih radnika prednjačio je VII sss (38,37%%).

Sa aspekta djelatnosti moglo se zaključiti da je deficitarnost radne snage najizraženija bila kod poslodavaca iz područja djelatnosti Državne uprave i odbrane i Trgovine na veliko i malo, koje su sa po 21,22% učestvovala u ukupnoj deficitarnosti zanimanja. A sa aspekta pola za 49,79% poslodavaca pol radnika nije bio bitan.

Kada su u pitanju viškovi zaposlenih moglo se zaključiti **da su 76 poslodavaca utvrdila prestanak potrebe za radom za 497 zaposlena radnika na zbog tehničkih, ekonomskih i restrukturalnih promjena u preduzeću**, a da je prema iskazima većine poslodavaca »globalna ekonomska kriza«(63,15%) bio ključni razlog postojanja viškova zaposlenih. Najveći procenat viškova zaposlenih u okviru zanimanja bilježilo je zanimanje prodavač III sss (28,17%).

U trećem dijelu dat je prikaz planova poslodavaca o kretanju zaposlenosti i zapošljavanja u 2012.godini, kao i pregled zapošljavanja lica sa invaliditetom i pripadnika RAE populacije.

Kada su u pitanju bili planovi zapošljavanja sezonske radne snage moglo se zaključiti da su **poslodavci planirali da u sezoni 2012.godini zaposle 1675 sezonskih radnika**. U ovoj Regiji najveće sezonsko zapošljavanje očekuje se kod poslodavaca iz područja djelatnosti Poljoprivreda, lov i šumarstvo (89,55%).

Kada su u pitanju planovi zapošljavanja tokom godine, **shodno iskazanim planovima poslodavci očekuju se da će se tokom 2012.godine zaposliti 726 radnika**.

Najveći broj zapošljavanja očekuje se kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Trgovine na veliko i malo koji planiraju da tokom 2012.godine zaposliti 34,57% od ukupnog broja planiranih zapošljavanja u ovoj Regiji.

U posljednje dvije godine **poslodavci su zaposlili 30 lica sa invaliditetom**, a tokom 2012.godine 58 poslodavaca planira da zaposli 74 lica sa invaliditetom u okviru 21 zanimanja.

U posljednje dvije godine 93 poslodavaca je zaposlio 247 pripadnika RAE populacije, uglavnom lica sa I sss (88,25%). A kada su u pitanju planovi moglo se zaključiti da 93 anketirana poslodavca planira da tokom 2012.godine zaposli 132 pripadnika RAE populacije u okviru 42 zanimanja.

U četvrtom dijelu je dat osvrt na kvalitet i obim saradnje poslodavaca sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore.

56,36% anketiranih poslodavaca je tokom 2011.godine ostvario neki od vidova saradnje sa Zavodom. Najzastupljeniji vid saradnje je bio ostvaren u dijelu **oglašavanja slobodnih radnih mjesta -48,05%**.

Na kraju ovog dijela moglo se zaključiti da je veći broj poslodavaca zainteresovan za intezivnu saradnju sa Zavodom u cilju rješavanja svojih kadrovskih problema što je težnja i Zavoda za zapošljavanje.

UVOD

Shodno preporukama iz studije „Uloga Zavoda za zapošljavanje u tržišnim uslovima“ da su za adekvatan i produktivan servis usluga koje Zavod pruža nezaposlenima i poslodavcima pored redovnih aktivnosti neophodna i kvalitetna istraživanja i da u tom smislu treba jačati sopstvene istraživačke kapacitete -pokrenut je projekat „Anketa poslodavaca“.

Ovo je već šesta godina kako se istraživanje, obrada dobijenih podataka i prezentacija istih organizuje i realizuje za svaku regiju Crne Gore posebno.

Ovdje će biti prezentirani rezultati Ankete poslodavaca 2011/12 koja je realizovana u regiji Podgorica koju čine opštine Podgorica, Cetinje, Danilovgrad i Kolašin, odnosno opštine koje organizacijski pripadaju Birou rada Podgorica-Zavod za zapošljavanje Crne Gore.

Svrha, cilj i predmet istraživanja

Svrha svakog istraživanja pa i ovog jeste predviđanje na osnovu kojeg se može raditi planiranje.

Osnovni cilj ovog istraživanja je bio da se prikupi što veći broj podataka na osnovu kojih bi se ostvario uvid u stranje tržišta rada ove Regije. Pored ovog, cilj je bio i da se kroz intervju sa poslodavcima ostvari neposredni kontakt i bolje međusobno upoznavanje što doprinosi sticanju povjerenja kao jednom od glavnih uslova za uspješni rad i saradnju.

Ovako postavljen cilj je posljedica dugogodišnjeg stanja na tržištu rada Crne Gore, a samim tim i ove Regije. Naime, procesom privatizacije, prestrukturiranjem privrede, uvođenjem novih tehnologija i dinamiziranjem privrednog razvoja, situacija na tržištu rada se radikalno promijenila. U međuvremenu je nastao veliki broj malih i srednjih preduzeća, dok je nestanak i prestrukturiranje velikih preduzeća u industriji uticao na to da je veliki broj radnika ostao bez posla, dok su nove tehnologije i sve veći broj specifičnih zahtjeva poslodavaca za radnom snagom uticali na to da se ova lica teško mogu zapošljavati bez predhodnog ulaganja u njihova dodatna obrazovanja i sticanje novih vještina.

U ovakvoj situaciji neophodno je bilo da Zavod za zapošljavanje, kao institucija koja je zadužena između ostalog da utiče na uskladjivanje ponude i tražnje radne snage, blagovremeno ima informacije od poslodavaca o njihovim problemima, planovima, željama i potrebama kako bi svojim aktivnostima mogao da omogući adekvatno zadovoljavanje potreba poslodavaca za radnom snagom i time mogao da omogući što veći broj produktivnih zapošljavanja.

Podaci dobijeni Anketom poslodavaca omogućit će uvid u aktuelna, predhodna i očekivana kretanja zaposlenosti i zapošljavanja, uvid u viškove radnika, zatim u poteškoće sa kojima su se poslodavci susrijetali prilikom popunjavanja slobodnih radnih mjesta kao i razloge istih, u potrebe poslodavaca za dodatnim obrazovanjem radnika, zatim uvid u potrebe poslodavaca za novim zanimanjima kojih dosada nije bilo na tržištu rada, uvid u ostvarenu zaposlenost i planirano zapošljavanje lica sa invaliditetom i pripadnika RAE populacije, kao i uvid u obim ostvarene saradnje poslodavaca sa ZZZ CG i zadovoljstvo poslodavaca sa kvalitetom dobijenog servisa.

Rezultati ankete će služiti kao osnova za oblikovanje, usmjeravanje i unapređivanje usluga posredovanja na tržištu rada i mjera aktivne politike zapošljavanja, kao i za praćenje i predviđanje potreba tržišta rada u pogledu znanja i vještina radnika. Pored toga, Anketa je i oblik uspostavljanja odnosno održavanja neposrednog kontakta biroa rada i kancelarija Zavoda za zapošljavanje Crne Gore sa poslodavcima.

Potreba za velikim brojem podataka diktirala je da strategija prikupljanja podataka bude ekstezivna, a ne intezivna, odnosno da se prikupi što više raznorodnih podataka uz ostajanje na površini i odustajanje od detaljnog ispitivanja svakog pojedinačnog aspekta što bi mogao biti cilj nekog drugog istraživanja.

Anketom poslodavaca 2011/2012 prikupljeni su sljedeći podaci:

- I. Osnovni podaci o poslodavcu: naziv, adresa, oblik svojine, matični broj, registracioni broj, vrsta djelatnosti, šifra osnovne djelatnosti, veličina preduzeća i broj zaposlenih;
- II. Zapošljavanje u 2011. godini:
  - . broj zaposlenih prema vrsti radnog odnosa,
  - . obrazovna struktura zaposlenih,
  - . interno obrazovanje i obuka za potrebe radnog mjesta,
  - . promjene u zapošljavanju u 2011. godini,
  - . struktura po zanimanjima novozaposlenih,
  - . deficitaran kadar i razlozi deficitarnosti i
  - . viškovi radne snage i razlozi viškova;
- III. Očekivano zapošljavanje u 2012. godini
  - . očekivan broj zaposlenih u toku 2012. godine,
  - . očekivan broj zapošljavanja tokom sezone,
  - . očekivane promjene u zaposlenosti po zanimanjima u 2012. godini,
  - . nova zanimanja koja će biti potrebna poslodavcima
  - . zaposlenost i zapošljavanje lica sa invaliditetom i pripadnika RAE populacije i
  - . procjena perspektive biznisa u narednih pet godina;

IV. Saradnja sa Zavodom za zapošljavanje

- . obim korišćenja usluga ZZZ Crne Gore pri zapošljavanju radnika i
- . vidovi saradnje poslodavaca sa ZZZ Crne Gore.

Sadržaj i promocija istraživanja

U skladu sa odredjenim predmetnim okvirima istraživanja, projektovan je bio i sadržaj koji je ujedno bio osnova za definisanje pitanja u Upitniku i osnova za obradu prikupljenih podataka.

Obrada podataka je bila prilagodjena osnovnom cilju istraživanja - opisu stanja tržišta rada u regiji Podgorica, pri čemu su korštene tehnike deskriptivne statistike.

Predhodno je bila utvrđena je distribucija frekvenci odgovora ispitanika, a u prikazu su rezultati saopštteni u procentima u odnosu na ukupan broj ispitanika.

Obradjeni podaci prilagodjeni su potencijalnim korisnicima za različite namjene. Pored toga, dobijeni pokazatelji su obradjeni tako da u komparaciji sa pokazateljima iz drugih izvora, odnosno perioda, mogu predstavljati valjanu osnovu za dublju analizu pojedinih segmenata i trendova funkcionisanja tržišta rada u svakoj opštini posebno, kao i na nivou Regije.

Nakon publikovanja rezultata istraživanja slijedi i promocija dobijenih rezultata kako bi istraživanje i njegovi rezultati bili dostupni svima onima kojima mogu biti od koristi.

Metodologija istraživanja

Anketa predstavlja najefikasniji i najzastupljeniji način prikupljanja podataka, stoga je i od strane Zavoda odabrana kao najadekvatnija metoda prikupljanja informacija o tržištu rada.

Istraživanje je obavljeno na uzorku veličine 566 ispitanika u regiji Podgorica (Podgorica, Cetinje, Danilovgrad i Kolašin)

Upitnik koji je bio kreiran 2003.godine kroz vrijeme je doradjivan i modificiran. Ovogodišnji upitnik je imao 27 pitanja, koja su bila podijeljena u četiri tematske cjeline. Prva grupa pitanja odnosila se na opšte podatke o poslodavcu, druga na zaposlenost i zapošljavanje u 2011.godini, treća na očekivano zapošljavanje u 2012.godini, dok se četvrta grupa pitanja odnosila na obim i kvalitet saradnje poslodavaca sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore.

Veći broj pitanja u anketnom upitniku bio je zatvorenog tipa, čime je bila olakšana statistička obrada i upoređivanje rezultata za pojedine djelove istraživanja i periode vremena koje prezentuju.

Manji broj pitanja je bio otvorenog tipa, a projektovan je bio sa namjerom da se obezbijede i dobiju dodatne neformalne informacije, mišljenja i sugestije, koje po pravilu bliže definišu stav poslodavca o predmetu konkretnog pitanja.

Anketiranje poslodavaca je trajalo 30 dana, u periodu od 01.11.2011.godine do 30.11.2011.godine i sprovedeno je u svim opštinama Crne Gore.

Anketiranje su obavili anketari, njih 22 u ovoj Regiji, od čega u Podgorici 19, Cetinju 1, Danilovgradu 1 i u Kolašinu 1 anketar, i isti su bili angažovani iz reda nezaposlenih lica.

Anketari su prije nego su izašli na teren i pristupili samom anketiranju bili upoznati sa sadržinom anketnog upitnika i bili edukovani za sprovođenje anketiranja prema programu koji je bio osmišljen za ovu namjenu.

Istraživanje je bilo realizovano u okviru programskih zadataka Zavoda za zapošljavanje za 2011.godinu.

Uzorak istraživanja

U tabeli koja slijedi prikazan je broj anketiranih poslodavaca u opštinama Podgorica, Cetinje, Danilovgrad i Kolašin, u regiji Podgorica, i na kraju broj anketiranih poslodavaca u državi.

Tabela 1: Broj anketiranih poslodavaca u regiji Podgorica

Opština	Broj anketiranih poslodavaca
Podgorica	482
Cetinje	32
Danilovgrad	37
Kolašin	15
Regija	566
Ukupno Crna Gora	1456

U regiji Podgorica anketirano je 566 poslodavaca, što je predstavljalo 38,87% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca u državi.

Gledano sa aspekta zastupljenosti opština u uzorku Regije, u Podgorici je anketirano 85,16% poslodavaca, u Cetinju 5,65%, u Danilovgradu 6,54% i u Kolašinu 2,65% poslodavca.

Budući da je procenat anketiranih poslodavaca u opštini Podgorica bio najvišiji, on će uglavnom i profilisati rezultate analize Regije.

Zanimljivo je istaći da je u glavnom gradu- Podgorici anketirano 33,10 % od ukupnog broja anketiranih poslodavaca u državi.

Kao baza iz koje je napravljen odabir poslodavaca za anketiranje poslužio je interni registar poslodavaca ZZZ Crne Gore koji se temelji na podacima iz Centralnog registra Privrednog suda u Podgorici.

Tabela 2: Broj poslodavaca i zaposlenih u bazi na dan 06/02/2012

Opština	Broj poslodavaca	Broj zaposlenih radnika
Podgorica	8316	86800
Cetinje	739	3156
Danilovgrad	522	8829
Kolašin	382	1022
Regija	9959	99807
Crna Gora	31485	188245

Koristeći podatke iz tabela jedan i dva moglo se zaključiti da je u regiji **Podgorica uzorak anketiranih poslodavaca iznosio 5,7% od ukupnog broja aktivnih poslodavaca**, u opštini Podgorica 5,8%, u Cetinju 4,33%, u Danilovgradu 7%, a u Kolašinu 3,9% od ukupnog broja aktivnih poslodavaca. U Crnoj Gori je taj procenat iznosio 4,6%.

Moglo se zaključiti i to da je u ovoj Regiji anketirano 31,6% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca.

Kada su u pitanju zaposlena lica, moglo se zaključiti da je na dan anketiranja, kao što će se vidjeti u poglavlju I-6 i dalje, u regiji Podgorica evidentirano 26085 zaposlenih radnika što je iznosilo **26,14% od ukupnog broja zaposlenih radnika u ovoj Regiji**. U opštini Podgorica je taj procenat iznosio 27,18%, u Cetinju 32%, u Danilovgradu 13,7%, a u Kolašinu 27%. U Crnoj Gori je taj procenat iznosio 32,45% od ukupnog broja zaposlenih radnika.

REGIJA PODGORICA

Regiju Podgorica čine četiri opštine: Podgorica, Cetinje, Danilovgrad i Kolašin, opštine koje organizacijski pripadaju Birou rada Podgorica, jednom od sedam biroa Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

Opštine Podgorica, Cetinje i Danilovgrad, uz opštinu Nikšić, pripadaju Regiji srednje Crne Gore. To je najjužniji dio Dinarske oblasti, a nalazi se između Trebišnjice, Crnogorskog primorja, Skadarskog jezera i planina Golije, Vojnika, Lukavice i Maganika. U njoj su i dvije najveće crnogorske ravnice, Zetska i Bjelopavlička. Ova regija predstavlja industrijsku zonu Crne Gore.

Opština Kolašin pripada sjevernom i središnjem području Crne Gore i predstavlja jedan od centara planinskog turizma u Crnoj Gori.

Podgorica je glavni i najveći grad Crne Gore i ona je glavni ekonomski, kulturni, politički, administrativni i saobraćajni centar Crne Gore. Prema popisu iz 2011. godine, imala je 185 937 stanovnika, što predstavlja 29.99% stanovništva Crne Gore. Šire područje Podgorice obuhvata 10,4% teritorije Crne Gore.

Podgorica se nalazi u centralnom dijelu Crne Gore i glavna je raskrsnica puteva u njoj. Oblast je ispresijecana rijekama, a sam grad se nalazi 15km sjeverno od Skadarskog jezera. Rijeke Morača i Ribnica teku kroz grad, dok u blizini protiču Zeta, Cijevna i Sitnica. Sa izgradnjom tunela Sozina Jadransko more je na svega pola sata vožnje.

Podgorica nije samo administrativni centar Crne Gore već i njen glavni ekonomski pokretač. Najveći dio crnogorske industrije i finansijskih preduzeća se nalazi u Podgorici. Kombinat aluminijuma i AD Plantaže su najveća preduzeća u Podgorici.

Početak 21. vijeka privredne aktivnosti u Podgorici su se uglavnom preusmjerile sa teške industrije na sektor telekomunikacija, gradjevinarstva, bankarstva, trgovine i uslužnih djelatnosti.

Podgorica je središte više univerziteta, naučnih i kulturnih ustanova.

Cetinje je istorijska i sadanja prijestonica Crne Gore, smještena u isoimenom kraškom polju (Cetinjsko polje), koje se nalazi u južnom središnjem dijelu regije, podno planine Lovćen, na prosječnoj nadmorskoj visini od 670m. Interesantan je podatak da, iako je jedan od najkišovitijih gradova u Evropi, sam grad nema površinskih vodotokova.

Cetinje je posljednjih pet vijekova kulturno i obrazovno sjedište Crne Gore, pa tako baštini ogromno književno, muzejsko i arhivsko blago.

Veliko kulturno i istorijsko nasljedje doprinijelo je razvoju kulturno-istorijskog turizma, a grad je prepoznatljiv i po brojnim visokoškolskim ustanovama iz sfere umjetnosti.

Zbog svoje autentične arhitekture i velikog broja istorijskih gradjevina, relikvija, manastira, crkvi i muzeja, ovaj grad je dobio naziv »grad-muzej«.

Prema popisu iz 2011.godine u Cetinju je bilo 16 657 stanovnika, što predstavlja 2.69% stanovništva Crne Gore.

Danilovgrad se nalazi u središnjem dijelu Crne Gore. Graniči se sa opštinama Podgorica, Nikšić, Cetinje i Kolašin, sa kojima je povezan dobrim saobraćajnicama. Prema popisu iz 2011.godine bilo je 18 472 stanovnika, što predstavlja 2.98% stanovništva Crne Gore. Bjelopavlička ravnica zauzima površinu od oko 160 kilometara kvadratnih. Kroz nju protiče rijeka Zeta, što daje mogućnosti za intezivan razvoj poljoprivrede. Dok planinski krajevi, obrasli šumom, sa divnim predjelima, pružaju mogućnost za razvoj planinskog turizma.

A kako je ovo područje bogato prirodnim resursima: zemljom, vodom, šumom i kamenom, preduzeća su samim tim svoju proizvodnju zasnovala na raspoloživim resursima, a najznačajnije djelatnosti u ovom području su prehrambena industrija, poljoprivreda, prerada kamena, šumarstvo i prerada drveta.

Kolašin pripada sjevernom i središnjem području Crne Gore. Nalazi se na 954m nadmorske visine i kao takav, i grad i njegova okolina imaju trend razvoja i zimskog i ljetnjeg turizma. Posebno mjesto medju prirodnim ljepotama zauzimaju pejzaži i kanjoni rijeka Morače, Tare i Mrtvice, kao i prirodne ljepote i skijaški tereni planine Bjelasice.

Kolašin mnogi nazivaju i vazдушnom banjom imajući pri tom u vidu izvanredne i veoma povoljne klimatske uslove.

Najznačajnija lokalna atrakcija je Nacionalni park Biogradska gora, koja predstavlja jednu od tri preostale prašume u Evropi. U središtu Nacionalnog parka nalazi se Biogradsko jezero koje je pravi biser planine Bjelasice.

Turizam je razvojna šansa opštine Kolašin.

Prema popisu iz 2011.godine opština je brojala 8 380 stanovnika, što predstavlja 1.35% stanovništva Crne Gore.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA:

I DIO - OPŠTI PODACI O POSLODAVCIMA

**II DIO - ZAPOSLENOST I ZAPOŠLJAVANJE U
2011.godini**

**III DIO - OČEKIVANO ZAPOŠLJAVANJE U
2012.godini**

**IV DIO - SARADNJA SA ZAVODOM ZA
ZAPOŠLJAVANJE**

I DIO - OPŠTI PODACI O POSLODAVCIMA

Za ovu Regiju je anketom poslodavaca 2011/2012 definisan uzorak koji je brojio 566 poslodavaca iz svih grana djelatnosti, od čega u Podgorici 482 poslodavca, u Cetinju 32 poslodavac, u Danilovgradu 37 poslodavca i u Kolašinu 15 poslodavaca.

U ovom dijelu će biti prikazana struktura poslodavaca u uzorku prema oblicima svojine, prema djelatnostima koje poslodavci obavljaju, prema dužini vremena poslovanja, prema veličini preduzeća, prema periodu osnivanja, kao i broj zaposlenih radnika.

I-1 Poslodavci prema oblicima svojine

Tabela 3: Poslodavci prema oblicima svojine

Opština	Cetinje	Danilovgr.	Kolašin	Podgorica	Ukupno Regija Podgorica	Ukupno Crna Gora
Društvena	0	3	1	17	21	65
Privatna	17	19	7	360	403	973
Zadružna	0	0	0	3	3	5
Mješovita	2	2	1	13	18	49
Državna	11	7	6	79	103	325
Javna	1	6	0	0	7	20
Diostranogdruštva	0	0	0	2	2	6
Bezoznakesvojine	1	0	0	8	9	13
UKUPNO	32	37	15	482	566	1456

Uvidom u tabelu broj 2 moglo se zaključiti da je u ovoj Regiji najviše bilo anketiranih poslodavaca iz grupe **Privatna svojina**, njih 403, što je predstavljalo **71,20%** od ukupnog broja anketiranih poslodavaca, a zatim iz grupe Državna svojina 18,20%, dok je iz ostalih grupa anketirano ispod pet posto poslodavaca.

Gledano odvojeno po opštinama, moglo se zaključiti da je i unutar svake opštine najveći broj anketiranih poslodavaca bio iz grupe Privatna svojina.

Tako je u Podgorici procenat anketiranih poslodavaca iz grupe Privatna svojina bio 74,69%, Cetinju 53,10%, Danilovgradu 51,35%, a u Kolašinu je anketirano 46,67% poslodavaca iz ove grupe od ukupnog broja anketiranih poslodavaca.

Na drugom mjestu po zastupljenosti bili su poslodavci iz grupe **Državna svojina**, i u Regiji i u svakoj opštini posebno.

Na nivou Regije, procenat anketiranih poslodavaca iz ove grupe u odnosu na ukupan broj anketiranih poslodavaca, kao što je već rečeno, je bio **18,20%**, dok je od ukupnog broja anketiranih poslodavaca u Podgorici iz

ove grupe bilo zastupljeno 16,39%, Cetinju 34,38%, Danilovgradu 18,92%, a u Kolašinu 40,00%.

Na osnovu dobijenih podataka moglo se zaključiti da su ova dva oblika svojine bila najzastupljenija u uzorku Regije, i da su u istom zajedno imala učešće u iznosu od 89,40%.

Zastupljenost ostalih oblika svojine u uzorku Regije je bila ispod pet posto. Redosljed zastupljenosti poslodavca prema oblicima svojine u ukupnom broju anketiranih poslodavaca, prikazan po opštinama, izgledao je ovako:

Podgorica

Privatna svojina	360
Državna svojina	79
Društvena svojina	17
Mješovita svojina	13
Zadružna svojina	3
Dio stranog druš.	2

(8 njih se nije izjasnilo o obliku svojine svog preduzeća)

Cetinje

Privatna svojina	17
Državna svojina	11
Mješovita svojina	2
Javna ustanova	1

(jedan poslodavac se nije izjasnio o obliku svojine svog preduzeća)

Danilovgrad

Privatna svojina	19
Državna svojina	7
Jvna ustanova	6
Društvena svojina	4
Mješovita svojina	2

Kolašin

Privatna svojina	7
Državna svojina	6
Društvena svojina	1
Mješovita svojina	1

Na osnovu detaljne analize predhodne tabele moglo se zaključiti da je u Regiji, kao i u opštinama koje je čine, bila prisutna dominacija poslodavaca koji posluju u preduzećima koja se nalaze u njihovom vlasništvu te da samim tim **najznačajniji udio u privrednom razvoju regije Podgorica imaju upravo preduzeća koja se nalaze u privatnoj svojini.**

Najmanji udio u privrednom razvoju ove Regije imali su poslodavci koji posluju u preduzećima iz grupe Zadružna svojina i iz grupe Dio stranog društva.

I na državnom nivou najzastupljeniji su bili poslodavci iz grupe Privatna svojina, a zatim oni iz grupe Državna svojina, a najmanje su bili zastupljeni poslodavci iz grupe Zadružna svojina i poslodavci iz grupe Dio stranog društva.

I-2 Poslodavci prema području djelatnosti koju obavljaju

U tabeli koja slijedi, prikazana je struktura poslodavaca u uzorku prema području djelatnosti koju obavljaju.

Tabela 4: Anketirani poslodavci prema djelatnostima

Opština	CET.	DANIL.	KOL.	PODG.	REGIJA
Poljopriv. lov i šumarstvo	0	1	1	4	6
Ribarstvo	0	0	0	0	0
Vađenje ruda i kamena	0	0	0	2	2
Prerađivačka industrija	3	9	1	41	54
Proiz. i snabd. el. energijom	0	1	2	4	7
Građevinarstvo	2	1	0	28	31
Trgovina na veliko i malo	10	6	2	160	178
Hoteli i restorani	2	0	1	25	28
Saobraćaj i veze	1	0	1	27	29
Finansijsko posredovanje	1	1	1	21	24
Aktivnosti u vezi sa nekretn.	1	2	1	54	58
Državna uprava i odbrana	1	4	0	26	31
Obrazovanje	6	7	4	34	51
Zdravstveni i socijalni rad	1	2	0	18	21
Ostale komun. društ. aktivno.	4	3	1	38	46
UKUPNO	32	37	15	482	566

Moglo se uočiti da su u uzorku na nivou Regije bili najzastupljeniji poslodavci koji obavljaju djelatnost **Trgovina na veliko i malo sa 31,45%** učešća. Slijedili su poslodavci koji obavljaju djelatnost: Aktivnosti u vezi sa nekretninama sa 10,25% učešća, Preradivačka industrija sa 9,54%

učešća, Obrazovanje sa 9,01% učešća, Ostale komunalno društvene aktivnosti sa 8,13% učešća, Gradjevinarstvo i Državna uprava i odbrana sa po 5,48% učešća, itd.....i sa najmanjim procentom zastupljenosti u uzorku su bili poslodavci koji obavljaju djelatnost Vajanje rude i kamena sa svega 0,35% učešća, dok poslodavaca koji obavljaju djelatnost Ribarstvo u ovogodišnjem uzorku nije bilo.

Gledano odvojeno po opštinama, u strukturi poslodavaca prema području djelatnosti koju obavljaju, u **Podgorici** su bili najzastupljeniji poslodavci koji obavljaju djelatnost **Trgovine na veliko i malo (33,20%)**, slijedili su oni koji obavljaju djelatnost Aktivnosti u vezi sa nekretninama(11,20%), Preradivačka industrija(8,51%), Ostale komunalno društvene aktivnosti(7,88%), Obrazovanje(7,05%), Gradjevinarstvo(5,81%), Saobraćaj i veze(5,60%), Državna uprava i odbrana(5,39%), dok su ostale djelatnosti bile zastupljene sa procentom manjim od pet.

I u **Cetinju** je kao i u Podgorici **Trgovina na veliko i malo sa 31,25%** učešća djelatnost koja je bila najviše zastupljena u ovogodišnjem uzorku. Slijedile su djelatnosti Obrazovanja sa 18,75% učešća, Ostale komun.društ.aktivnosti sa 12,5% učešća, Preradivačka industrija sa 9,37% učešća, Gradjevinarstvo i Hoteli i restorani sa po 6,25% učešća, dok su Saobraćaj i veze, Finansijsko posredovanje, Aktivnosti u vezi sa nekretninama, Državna uprava i odbrana i Zdravstvo i socijalni rad bile djelatnosti koje su u ovogodišnjem uzorku učestvovali sa po 3,13%.

U **Kolašinu** je bila najzastupljenija djelatnost **Obrazovanja sa 26,67% učešća**. Slijedile su djelatnosti Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom i Trgovina na veliko i malo sa po 13,33% učešća, dok su djelatnosti Poljoprivreda, lov i šumarstvo, Preradivačka industrija, Hoteli i restorani, Saobraćaj i veze, Finansijsko posredovanje, Aktivnosti u vezi sa nekretninama i Ostale komun.društ.aktivnosti bile zastupljene u uzorku sa po 6,67%.

U **Danilovgradu** je sa **24,32%** učešća najzastupljenija bila **Preradivačka djelatnost**, a poslije nje po zastupljenosti su slijedile djelatnost Obrazovanje sa 18,92% učešća, Trgovina na veliko i malo sa 16,22%, Državna uprava i odbrana sa 10,81%, Ostale komunalne aktivnosti sa 8,10%, Aktivnosti u vezi sa nekretninama i Zdravstveni i socijalni rad sa po 5,40% učešća, dok su sa najmanjim učešćem u ovogodišnjem uzorku bile djelatnosti Poljoprivreda, lov i šumarstvo, Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom, Gradjevinarstvo i Finansijsko posredovanje koje su učestvovali u uzorku sa po 2,7%.

Oslanjajući se na dobijene rezultate u pogledu strukture poslodavaca prema području djelatnosti koju obavljaju moglo se zaključiti da najznačajniju ulogu u privredi ove Regije imaju poslodavci koji obavljaju djelatnost Trgovine na veliko i malo. Gledajući strukturu uzorka prema području djelatnosti poslodavaca za svaku opštinu posebno moglo se

zaključiti da je i u **Podgorici i Cetinju** djelatnost Trgovina na veliko i malo imala primat u odnosu na ostale, u **Kolašinu** je najzastupljenija bila djelatnost Obrazovanja, a u **Danilovgradu** je to bila Preradivačka djelatnost.

I-3 Poslodavci prema dužini vremena poslovanja

Jedno od pitanja u Anketi je bilo i datum osnivanja preduzeća, odnosno dužina vremena poslovanja poslodavaca. Dobijeni rezultati su nam obezbijedili uvid u dužinu vremena poslovanja anketiranih poslodavaca, a samim tim i u socio-ekonomsko stanje i pretpostavke razvoja ove Regije. Rezultati dobijeni analizom ovog pitanja mogu upućivati i na zaključke o postojanju stabilnosti poslovanja i razvoja postojećih poslodavaca, kao i na pretpostavke sigurnosti radnih mjesta gledano sa aspekta vijeka trajanja poslovanja poslodavaca.

Tabela 5: Anketirani poslodavci prema dužini vremena poslovanja

Opština	Do1god	Od1do3god	Od3do5god	Od5do10god	Preko10	UKUPNO
CETINJE	0	0	1	8	23	32
DANILOVGRAD	0	2	1	11	23	37
KOLAŠIN	0	0	0	8	7	15
PODGORICA	7	18	43	153	261	482
UKUPNO REGIJA	7	20	45	180	314	566
UKUPNO CRNA GORA	14	58	113	422	849	1456

U Regiji su bili najzastupljeniji poslodavci koji posluju preko 10 godina, njih 314, odnosno 55,48%. Drugi po zastupljenosti su bili poslodavci koji posluju od 5 do 10 godina sa 31,80% učešća, zatim su slijedili poslodavci koji posluju od 3 do 5 godine sa 7,95% učešća, oni koji posluju od 1 do 3 godine učestvovali su sa 3,53%, i na kraju najmanje su bili zastupljeni poslodavci koji posluju do 1 godine sa svega 1,24% učešća u uzorku.

Moglo se uočiti da je i u najvećem broju opština najviše bilo poslodavaca koji posluju preko 10 godina (Podgorica, Cetinje i Danilovgrad), dok je u Kolašinu bilo najviše onih koji posluju između 5 i 10 godina.

Tako je u **Podgorici** iz kategorije poslovanja poslodavaca preko 10 godina bilo anketirano 54,15% poslodavaca, iz kategorije od 5 do 10 godina 31,74%, iz kategorije od 3 do 5 godina 8,92%, iz kategorije od 1 do 3 godine 3,73% i najmanje učešće u uzorku prema dužini vremena poslovanja su imali poslodavci koji posluju do 1 godine, njihovo učešće u uzorku je bilo 1,45%.

U **Cetinju** je iz kategorije poslodavaca koji posloju preko 10 godina anketirano 71,86% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca, iz

kategorije poslovanje izmedju 5 i 10 godina 25% i iz kategorije poslovanja izmedju 3 i 5 godina 3,13%.

U **Danilovgradu** su poslodavci koji posluju preko 10 godina bili zastupljeni u definisanom uzorku sa 62,16%, koji posluju od 5 do 10 godina sa 29,73%, koji posluju od 1 do 3 godina sa 5,41%, dok su poslodavci iz kategorije poslovanja od 3 do 5 godina bili zastupljeni sa 2,70%.

U **Kolašinu** su u uzorku bili zastupljeni samo poslodavci koji posluju od 5 do 10 godina (53,33%) i poslodavci koji posluju preko 10 godina (46,66%).

I na nivou države je najviše bilo poslodavaca koji posluju preko 10 godina (58,31%) i onih koji posluju izmedju 5 i 10 godina (28,98%), odnosno ove dvije kategorije činile su 87,29% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca.

Posmatrajući privredu ove Regije sa aspekta dužine poslovanja poslodavaca mogao se izvesti zaključak koji upućuje na postojanje stabilnosti u poslovanju najvećeg broja preduzeća, kao i na predpostavku postojanja sigurnosti samih radnih mjesta i sadržaja koji ih čine, jer činjenica da 87,28% anketiranih poslodavaca ima zavidnu dužinu staža poslovanja, odnosno da posluje izmedju 5 i 10 godina i preko 10 godina staža govori u prilog jednom ovakvom zaključku.

I-4 Poslodavci prema veličini preduzeća

Prije nego se napravi osvrt na strukturu poslodavaca prema veličini njihovih preduzeća korisno se podsjetiti da se pod terminom **mikro mikro preduzeća** podrazumijevaju ona preduzeća koja zapošljavaju do **5 radnika**, **mikro preduzeća** su ona koja zapošljavaju **od 5 do 9 radnika**, **mala preduzeća** zapošljavaju od **9 do 49 radnika**, **srednja preduzeća** su ona koja zapošljavaju od **50 do 249 radnika**, a **velika preduzeća** su ona preduzeća koja zapošljavaju preko **250 radnika**.

Tabela koja slijedi prikazuje strukturu poslodavaca prema veličini njihovih preduzeća koju određuje broj zaposlenih radnika.

Tabela 6: Anketirani poslodavci prema veličini preduzeća

Opština	Mikro mikro preduzeca	Mikro preduzeca	Mala preduzeca	Srednja preduzeca	Velika preduzeca	Ukupno
CETINJE	2	8	17	5	0	32
DANILOVGRAD	6	10	12	9	0	37
KOLAŠIN	2	6	5	2	0	15
PODGORICA	74	116	187	85	20	482
REGIJA	84	140	221	101	20	566
UKUPNO CG	154	363	627	275	37	1456

Analizirajući datu tabelu moglo se zaključiti da su u uzorku **dominirali poslodavci koji zapošljavaju od 9 do 49 radnika** odnosno **Mala preduzeća** i to na svim nivoima, nacionalnom, regionalnom i opštinskim, ako se izuzme opština Kolašin u kojoj su dominirala Mikro preduzeća (od 5-9 radnika), ujedno se moglo zaključiti da su u ovom uzorku najmanje bila zastupljena mikro mikro preduzeća (do 5 zaposlenih) i velika preduzeća (preko 250 zaposlenih).

U **Regiji** je učešće **Malih preduzeća iznosilo 39,04%**, Mikro preduzeća 24,73%, Srednjih preduzeća 17,84%, Mikro mikro preduzeća 14,84%, dok su Velika preduzeća i u ovogodišnjem uzorku bila najmanje zastupljena i njihovo učešće je iznosilo svega 3,53%.

U **Podgorici** je učešće Malih preduzeća iznosilo 38,80%, Mikro preduzeća 24,07%, Srednjih preduzeća 17,63%, Mikro mikro preduzeća 15,35%, a Velikih preduzeća 4,15%.

U **Cetinju** je učešće Malih preduzeća iznosilo 53,13%, Mikro preduzeća 25,00%, Srednjih preduzeća 15,63%, Mikro mikro preduzeća 6,25%, dok Velikih preduzeća u uzorku Cetinja nije bilo.

U **Danilovgradu** je učešće Malih preduzeća iznosilo 32,43%, Mikro preduzeća 27%, Srednjih preduzeća 24,30%, Mikro mikro preduzeća 16,21%, dok Velikih preduzeća u uzorku Danilovgrada nije bilo.

U **Kolašinu** je učešće Mikro preduzeća iznosilo 40%, Malih preduzeća 33,33%, Srednjih preduzeća 13,33%, Mikro mikro preduzeća takodje 13,33%, dok Velikih preduzeća ni u uzorku Kolašina nije bilo.

I na **državnom nivou** je najveći broj anketiranih poslodavaca bio iz reda onih koji zapošljavaju od 9 do najviše 49 radnika, tj. Malih preduzeća, čije je učešće iznosilo 43,06%, dok je i na državnom nivou najmanje prisustvo bilo onih poslodavaca koji zapošljavaju preko 250 radnika, tj. velikih preduzeća svega 2,54%.

U ukupnom broju poslodavaca koji zapošljavaju preko 250 radnika (37 preduzeća na državnom nivou), kojih je kao što smo vidjeli najmanje bilo zastupljeno i u ovogodišnjem uzorku, najviše ih je bilo iz opštine Podgorica koja je u istom učestvovala sa 54%.

Na osnovu dobijenih odgovora na ovo pitanje moglo se zaključiti se da su Mala preduzeća dominirala u strukturi poslodavaca prema veličini njihovih preduzeća i to na svim nivoima, opštinskim, regionalnom i nacionalnom.

I-5 Poslodavaci prema periodu osnivanja

Tabela 7: Anketirani poslodavci prema periodu osnivanja

Opština	Od2004do2011	Od1999do2003	1998 i prije	Ukupno
CETINJE	5	6	21	32
DANILOVGRAD	11	8	18	37
KOLAŠIN	2	6	7	15
PODGORICA	140	150	192	482
REGIJA	158	170	238	566
UKUPNO CG	377	395	684	1456

U strukturi anketiranih poslodavaca, prema kriterijumu perioda u kojem su osnovana njihova preduzeća i na nacionalnom i na regionalnom i na opštinskim nivoima **dominirali su poslodavci koji su osnovani u periodu 1998.godine i prije**, što je bilo i za očekivati kada se uzme u obzir nepoznat početni period ove kategorije. Oni su u uzorku **Regije** učestvovali sa **42,05%**. Slijedili su poslodavci koji su osnovali svoja preduzeća u periodu 1999-2003, njihovo učešće u uzorku je bilo 30,03%, dok su poslodavci koji su osnovani u periodu 2004-2011 učestvovali sa 27,92% u uzorku anketiranih poslodavaca.

U **Podgorici** su preduzeća koja su osnovana u periodu 1998.godine i prije učestvovala u uzorku sa 39,83%, preduzeća koja su osnovana u periodu 1999- 2003 sa 31,12%, a preduzeća osnovana u periodu 2004-2011 sa 29,05%.

U **Cetinju** su preduzeća koja su osnovana 1998 i prije bila zastupljena sa 65,63%, preduzeća koja su osnovana u periodu 1999-2003 sa 18,75%, a preduzeća osnovana u periodu 2004-2011 sa 15,63%.

U **Danilovgradu** su preduzeća koja su osnovana 1998 i prije zastupljena bila u uzorku sa 48,65%, preduzeća osnovana u periodu 2004-2011 sa 36,67%, a preduzeća osnovana u periodu 1999-2003 sa 21,62%.

U **Kolašinu** su preduzeća osnovana u periodu 1998 i prije učestvovala u uzorku ovog grada sa 46,67%, preduzeća osnovana u periodu od 1999-2003 sa 40%, a preduzeća osnovana u periodu 2004-2011 sa 13,33%.

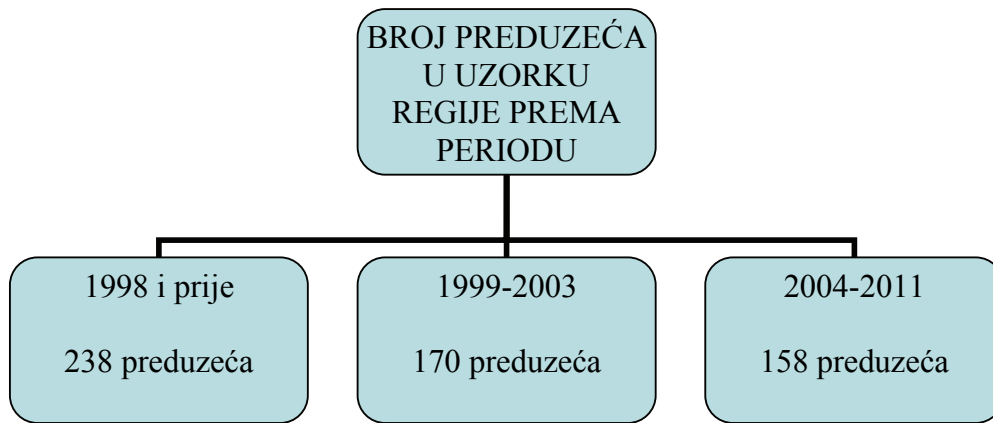
Dobijeni rezultati ukazuju na blagi pad osnivanja novih preduzeća u zadnjih 8 godina (period 2004-2011) kada je osnovano 158 preduzeća, u odnosu na period koji je predhodio (1999-2003), koji obuhvata manji broj godina, svega 5, a u kojem je osnovano bilo 170 preduzeća. Trend pada osnivanja novih preduzeća u posljednjih osam godina u odnosu na period koji mu je predhodio prisutan je na svim nivoima izuzev u opštini Danilovgrad u kojoj je bio prisutan veći broj

preduzeća koja su osnovana u periodu 2004-2011 (11preduzeća) u odnosu na period 1999-2003 (8 preduzeća).

Zanimljivo je bilo zapaziti da je negativni trend naročito bio izražen u opštinama Kolašin i Cetinje. U Kolašinu su iz perioda 2004-2011 bila anketirana samo dva poslodavca ili 13,33%, dok je iz perioda koji mu je prethodio, tj.1999-2003 anketirano bilo 6 poslodavaca ili 40% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca. U Cetinju su iz perioda 2004-2011 bila anketirana 5 poslodavca ili 15,63%, a iz perioda koji mu je prethodio 6 poslodavaca ili 18,75% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca.

U Podgorici je bila prisutna približna zastupljenost preduzeća koja su osnovana u periodu 1999-2003 (31,12%) i onih koja su osnovana u periodu 2004-2011 (29,05%).

Na dijagramu koji slijedi prikazana je struktura preduzeća u uzorku Regije prema periodima osnivanja.

I-6 Broj zaposlenih radnika kod poslodavaca prikazan prema periodima kada su osnovana njihova preduzeća

U tabeli koja slijedi prikazan je broj zaposlenih radnika kod poslodavaca koji je razvrstan prema periodima osnivanja njihovih preduzeća.

Tabela 8: Broj zapos. radnika kod poslod. prikazan prema vremenu osnivanja pred.

Opština	2004-2011	Br.zap.	1999-2003	Br.zap.	Od 1998 i prije	Br.zap.	Ukupno preduzeća	Ukupno zaposlenih
CETINJE	5	50	6	110	21	850	32	1010
DANILOVGRAD	11	313	8	93	18	803	37	1209
KOLAŠIN	2	44	6	123	7	109	15	276
PODGORICA	140	5932	150	5346	192	12312	482	23590
REGIJA	158	6339	170	5672	238	14074	566	26085
UKUPNO CRNA GORA	377	13431	395	11359	684	36296	1456	61086

Na osnovu podataka dobijenih analizom rezultata ankete moglo se zaključiti da je u periodu kada je anketa sprovedena bilo **26 085 zaposlenih radnika u ovoj Regiji.**

Najviše njih je bilo zaposleno kod preduzeća koja su osnovana u periodu 1998 i prije, čije je učešće iznosilo u ukupnom broju zaposlenih čak 53,95%. Po broju zaposlenih slijedila su preduzeća iz perioda 2004-2011 sa učešćem od 24,30% i na kraju su preduzeća osnovana u periodu 1999-2003 koja su u ukupnom broju zaposlenih učestvovala sa 21,74%.

I na **nacionalnom nivou** je najveći broj zaposlenih radnika bio kod poslodavaca koji su osnovali svoja preduzeća 1998.godine i prije - 36 296 radnika, slijede oni koji su osnovani 2004-2011 sa 13 431 radnika i na kraju, kao i u Regiji su bili poslodavci koji su svoja preduzeća osnovali 1999-2003 kod kojih je bilo zaposleno 11 359 radnika (ukupno 61 086). Kada je u pitanju broj zaposlenih radnika strukturiran prema periodima kada su osnovana njihova preduzeća situacija je nešto drugačija bila u opštinama Cetinje i Kolašin u odnosu na Regiju i opštine Podgorica i Danilovgrad.

U **Podgorici** je bilo ukupno **23 590 zaposlenih radnika** od čega 12 312 radnika u preduzećima koja su osnovana 1998.godine i prije, 5932 radnika u preduzećima koja su osnovana 2004-2011 i na kraju 5346 radnika u preduzećima koja su osnovana 1999-2003.

U **Danilovgradu** je bilo ukupno **zaposleno 1209 radnika** od čega u preduzećima koja su osnovana 1998.godine i prije -803 radnika, u preduzećima koja su osnovana u periodu 2004-2011 zaposleno je bilo 313 radnika, dok je 93 radnika bilo zaposleno u preduzećima koja su osnovana 1999-2003.

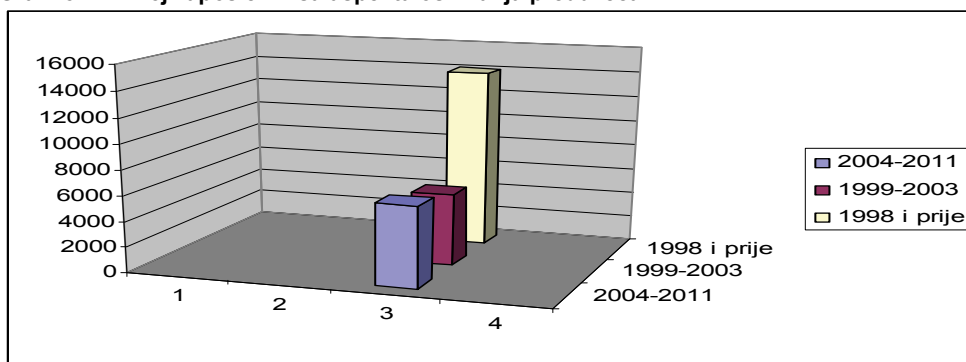
U **Cetinju** je bilo ukupno **1010 zaposlenih radnika** od čega 850 u preduzećima koja su osnovana 1998.godine i prije, 110 radnika u

preduzećima koja su osnovana 1999-2003, dok je 50 radnika bilo zaposleno u preduzećima koja su osnovana 2004-2011.

U **Kolašinu** je bilo **zaposleno ukupno 276 radnika** od čega 123 u preduzećima koja su osnovana u periodu 1999-2003, 109 u preduzećima koja su osnovana 1998.godine i prije, dok su 44 radnika bila zaposlena u preduzećima koja su osnovana u periodu 2004-2011.

Na kraju se moglo zaključiti da je na svim nivoima najveći broj anketiranih poslodavaca bio iz reda preduzeća koja su osnovana 1998.godine i prije kao i to da je izuzev opštine Kolašin, u ovim preduzećima bio i najveći broj zaposlenih radnika.

Grafikon 1: Broj zaposlenih sa aspekta osnivanja preduzeća

II DIO - ZAPOSLENOST I ZAPOSŁJAVANJE U 2011. GODINI

Kod anketiranih poslodavaca ove Regije u novembru, 2011.godine je bilo zaposleno **26.085 radnika**.

U ovom dijelu će biti prikazana struktura zaposlenih radnika i to posmatrana sa više aspekata, sa aspekta kategorije zaposlenja, zaposlenost po djelatnostima i struktura zaposlenosti prema nivou obrazovanja, a nakon strukture će biti prikazani i dobijeni rezultati o broju i vrsti organizovanih obuka i usavršavanja zaposlenih kao i rezultati o promjenama u zapošljavanju tokom 2011.godine, odnosno rezultati o prilivu i odlivu zaposlenih, slobodnim radnim mjestima, deficitarnim zanimanjima i na kraju o viškovima zaposlenih.

II-1 Ukupan broj zaposlenih prema kategoriji zaposlenja

Ukupan broj zaposlenih prema kategoriji zaposlenja je ustvari odgovor na 11. pitanje Upitnika. Dobijeni podaci će omogućiti uvid u zaposlenost na neodređeno, odnosno na određeno vrijeme, kao i uvid u razloge koji najčešće opredjeljuju poslodavce da zapošljavaju radnike na određeno vrijeme.

Tabela 9: Broj zaposlenih radnika u Regiji prema kategoriji zaposlenja

Kategorije zaposlenja	Ukupno
Pripravnici	345
Probni rad	169
Ugovor o radu na neodređeno vrijeme	19890
Ugovor o radu na određeno vrijeme radi a) vršenja sezonskih poslova	748
Ugovor o radu na određeno vrijeme radi b) povećanja obima posla	1835
Ugovor o radu na određeno vrijeme radi c) zamjene privremeno odsut. rad.	398
Ugovor o radu na određeno vrijeme radi f) obavljanja javnih radova	46
Ugovor o radu na određeno vrijeme radi g) ostalo	2654
Ukupno	26085

Analizirajući datu tabelu mogao se izvesti zaključak da je u strukturi zaposlenih radnika apsolutno dominirala kategorija »**ugovor o radu na neodređeno vrijeme**«. Učešće rada na neodređeno vrijeme u ukupnom broju zaposlenih iznosilo je čak **76,25%**, dok je kategorija rada na određeno vrijeme sa svojih pet modaliteta i 5681 zaposlenih radnika učestvovala sa 21,78%, pripravnici su učestvovali sa 1,32% i na kraju je bila kategorija probnog rada sa učešćem od 0,65%.

Modaliteti zapošljavanja na određeno vrijeme imaju sljedeće učešće u ukupnom broju zaposlenih:

- Ugovor o radu na određeno vrijeme g) ostalo - 10.17%,
- Ugovor o radu na određeno vrijeme b) povećanje obima posla - 7,03%,
- Ugovor o radu na određeno vrijeme a) vršenje sezonskih poslova - 2,87%,
- Ugovor o radu na određeno vrijeme c) zamjena privremeno ods. radn. - 1,53% i
- Ugovor o radu na određeno vrijeme f) obavljanje javnih radova - 0,18%.

Osvrćući se na strukturu **kategorije rada na određeno vrijeme**, u okviru koje je bilo zaposleno **5681 radnik**, uočava se da su pored kategorije »ostalo« čije je učešće u okviru rada na određeno vrijeme bilo najveće (46,72%), povećan obim posla (32,30%), vršenje sezonskih poslova (13,17%), zamjena privremeno odsutnih radnika (7%) i obavljanje javnih radova (0,8%) bili razlozi koji su opredeljivali poslodavce da radno angažuju radnike na određeno vrijeme.

Zanimljivo je bilo primijetiti da se na otprilike svaka 52 zaposlena radnika na neodređeno vrijeme obučavao po jedan pripravnik za samostalno obavljanje poslova i radnih zadataka u zanimanju i stepenu stručne spreme koju posjeduje. Od ukupnog broja zaposlenih **pripravnika najveći broj** njih je bio zaposlen u djelatnostima: **Finansijsko posredovanje 19,70%**, Aktivnosti u vezi sa nekretninama 12,46%, Državna uprava i

odbrana 11,88%, Saobraćaj i veze 11% i Trgovina na veliko i malo 10,43%, dok je u ostalim djelatnostima taj procenat bio ispod deset posto.

Kategorija radnog odnosa na određeno vrijeme radi obavljanja **javnih radova**, učestvovala je sa 0,18% u ukupnom broju zaposlenih, odnosno sa 0,81% u ukupnom broju zaposlenih na određeno vrijeme. Broj od **46 radnika** koliko ih je bilo na dan anketiranja u uzorku koji je predmet analize nije velik ali ni zanemarljiv. Ovaj vid zapošljavanja treba sve više promovisati i podržavati kao jedan od trendova u razvijenim zemljama, odnosno kao podsticaj otvaranja novih radnih mjesta radi očuvanja i razvoja radnih sposobnosti nezaposlenih lica koja teže dolaze do zaposlenja.

Značajno je podsjetiti se da su javni radovi kao kategorija rada na određeno vrijeme vrlo interesantni Zavodu za zapošljavanje Crne Gore, te da Zavod ima značajan inicijativu u osmišljavanju i organizaciji istih. U anketnom uzorku zastupljeni su bili u djelatnostima Državna uprava sa čak 86,95%, Saobraćaj i veze sa 8,7% i u Finansijskom posredovanju sa 4,35% učešća.

Praveći osvrt na broj zaposlenih u svakoj opštini ove Regije sa aspekta vrste radnog odnosa moglo se konstatovati da je u **Podgorici** ukupan broj zaposlenih radnika bio **23590** od čega je **na neodređeno vrijeme** bilo zaposleno 17794 radnika ili **75,43%**, na određeno vrijeme 5502 radnika ili 23,32%, 294 pripravnika ili 1,25% , odnosno na svakih 60 radnika koji su zaposleni na neodređeno vrijeme obučavao se po jedan pripravnik za samostalni rad, dok je 17 radnika bilo zaposleno u okviru kategorije radnog odnosa na određeno vrijeme-javni rad, čije učešće u okviru radnog odnosa na određeno vrijeme je iznosilo svega 0,31%.

U **Cetinju** je ukupan broj zaposlenih radnika iznosio **1010**, od čega je **na neodređeno vrijeme** bilo zaposleno 741 radnika ili **73,37%**, na određeno vrijeme 250 radnik ili 24,75%, 19 pripravnika ili 1,88% , odnosno na svakih 39 radnika zaposlenih na neodređeno vrijeme obučavao se po jedan pripravnik za samostalni rad. Ove godine je u ovoj opštini bilo angažovano čak 29 radnika na određeno vrijeme u okviru kategorije javnog rada, što je u okviru kategorije radnog odnosa na određeno vrijeme iznosilo 11,6%.

U **Danilovgradu** je bilo **1209** ukupno zaposlenih radnika, od čega **na neodređeno vrijeme** 1064 radnika ili **88%**, na određeno vrijeme 115 radnika ili 9,51%, 30 pripravnika ili 2,48%, odnosno na svakih 35 stalno zaposlenih radnika obučavao se po jedan pripravnik za samostalni rad. Ove godine u ovoj opštini nije bilo zaposlenih u radni odnos na određeno vrijeme radi obavljanja poslova javnog rada što čudi kada se zna da je ovo jedna od opština koja ima razvijenu tradiciju organizovanja javnih radova, naime tokom 2010.godine sa 56,32% učešća Danilovgrad je bio opština

kod koje je bio zaposlen najveći broj radnika kroz formu javnog rada u ovoj Regiji.

U **Kolašinu** je bilo **276** zaposlenih radnika od čega **na neodređeno vrijeme** 191 radnik ili **69,20%**, na određeno vrijeme 83 radnika ili 30%, 2 pripravnika ili 0,72%, što ispada da se na svakih 95 stalno zaposlenih radnika obučavao po jedan pripravnik za samostalni rad. Ni u Kolašinu u uzorku nije bilo zaposlenih kroz formu javnog rada.

Komparacijom dobijenih rezultata strukture vrste zapošljenja u opštinama unutar Regije, **moglo se zaključiti da je i u svakoj opštini dominirao radni odnos na neodređeno vrijeme.**

U Podgorici se na otprilike svakih 60 stalno zaposlenih radnika obučavao za samostalni rad po jedan pripravnik, u Cetinju na otprilike 39, u Danilovgradu na otprilike 35, dok se u Kolašinu na otprilike svakih 95 stalno zaposlenih radnika obučavao po jedan pripravnik za samostalni rad.

Kada su u pitanju **pripravnici** i njihova zastupljenost po opštinama (345 ukupno zaposlenih pripravnika) moglo se zaključiti da je Podgorica zapošljavala najveći broj pripravnika (85,22%), slijedio je Danilovgrad sa 8,69% učešća, dok su Cetinje sa 5,5% i Kolašin sa 0,58% učešća u ukupnom broju zaposlenih pripravnika u Regiji spadali u opštine koje su imale najmanji broj zaposlenih pripravnika, što čudi s bzirom na projekat »Posao za vas« kojim su bili stimulisani poslodavci kod zapošljavanja pripravnika u sjevernim opštinama Crne Gore, a kojima su prema Projektu pripadale i opštine Kolašin i Cetinje. Opština Kolašin je i u prošlogodišnjem uzorku sa 0,26% učešća bila opština koja je zapošljavala najmanji broj pripravnika i pored stimulativnih mjera.

Značajno je bilo zapaziti da je samo u opštinama ove Regije bilo zaposleno čak 45,22% od ukupnog broja zaposlenih pripravnika u Crnoj Gori.

Javni radovi su bili zastupljeni samo u Podgorici i Cetinju, a unutar ove forme Cetinje je učestvovalo sa 63% zaposlenosti, a Podgorica sa preostalih 37%, dok u Danilovgradu i Kolašinu nije bio zabilježen nijedan radni odnos koji je sklopljen u formi javnog rada.

Ova Regija je sa jedva jednom petinom od ukupnog broja zaposlenih (18,55%) učestvovala u javnim radovima organizovanim na teritoriji Crne Gore.

Modaliteti u okviru zapošljavanja na određeno vrijeme (vršenje sezonskih poslova, povećan obim posla, zamjena privremeno odsutnog radnika, obavljanje javnih radova i ostalo) bili su zastupljeni u svim opštinama na način kako su to bili i u Regiji.

U korist opravdanosti izrade odvojenih analiza za svaku regiju Crne Gore posebno i za svaku opštinu konkretne regije govori između ostalih upravo analiza strukture broja zaposlenih prema vrsti radnog odnosa, u kojoj su se mogle uočiti različitosti, kao i sličnosti među opštinama, pa će se na taj način omogućiti adekvatno praćenje trendova stagnacije pojedinih vrsta zapošljavanja u pojedinim opštinama, odnosno praćenje trendova razvoja kada su u pitanju vrste zaposlenja, što može biti od velikog značaja za planiranje aktivnosti Zavoda kod stimulisanja razvoja pojedinih vrsta zapošljavanja.

II-2 Zaposlenost po djelatnostima

U ovom dijelu će biti prikazani obradjeni rezultati strukture zaposlenih radnika sa aspekta područja djelatnosti koju poslodavac obavlja.

Tabela 10: Broj zaposlenih radnika po djelatnostima

Opštine Djelatnosti	CETINJE	DANILOVG .	KOLAŠIN	PODGOR.	REGIJA	CRNA GORA
Poljop. lov i šumarstvo	0	5	7	796	808	1362
Ribarstvo	0	0	0	0	0	15
Vađenje ruda i kamena	0	0	0	260	260	1329
Preradivačka industrija	91	348	5	1319	1763	5361
Proiz. i snad. el. energijom	0	34	48	482	564	2793
Gradjevinarstvo	54	132	0	1224	1410	2495
Trgovina na veliko i malo	113	67	42	3949	4171	9548
Hoteli i restorani	56	0	77	653	786	3282
Saobraćaj i veze	5	0	12	2448	2465	4914
Finansijsko posredovanje	3	4	5	2261	2273	2525
Aktivnosti u vezi sa nekretn.	15	4	4	794	817	1871
Državna uprava i odbrana	219	164	0	1577	1960	4076
Obrazovanje	223	357	72	2323	2975	7998
Zdravstveni i socijalni rad	87	78	0	3219	3384	8541
Ostale kom. društ. aktivno.	144	16	4	2285	2449	4976
Ukupno	1010	1209	276	23590	26085	61086

Redosljed zastupljenosti pojedinih područja djelatnosti s obzirom na broj zaposlenih radnika je nešto drugačiji u odnosu na sam broj poslodavaca koji je u prvom dijelu analize prikazan.

No, **Trgovina na veliko i malo** je djelatnost koja i u pogledu broja zaposlenih radnika (kao i broja poslodavaca) na vodećem mjestu sa učešćem od **16%** u ukupnoj anketiranoj zaposlenosti (4171 radnik), a potom slijede: Zdravstvo i socijalni rad(13%), Obrazovanje(11,4%), Saobraćaj i veze(9,45%), Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti(9,39%), Finansijsko posredovanje(8,71%), Državna uprava i odbrana(7,51%), Preradivačka industrija(6,76%), Gradjevinarstvo(5,40%), Aktivnosti u vezi sa nekretninama(3,13%), Poljoprivreda, lov i

šumarstvo(3,10%), Hoteli i restorani(3%), Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom, gasom i vodom(2,16%), Vadjenje rude i kamena(1%), dok u okviru djelatnosti Ribarstva nije bilo zaposlenih radnika, što ne čudi kada se zna da u okviru ove djelatnosti nije bio anketiran nijedan poslodavac.

Gledajući odvojeno po opštinama primjećuje se da je redosljed zastupljenosti pojedinih djelatnosti u ukupnom broju zaposlenih u svakoj opštini različit, tako imamo u **Podgorici**, kao i na nivou Regije, najveći broj zaposlenih je bio u djelatnosti **Trgovine na veliko i malo** koja je učestvovala u ukupnom broju zaposlenih sa **16,74%**, (3949 radnika). Poslije Trgovine, najveći broj zaposlenih je bio u djelatnosti Zdravstvo i socijalni rad (13,65%), Saobraćaj i veze(10,38%), Obrazovanje (9,85%), Ostale komunalne,društvene i lične uslužne aktivnosti (9,69%).....itd, a najmanji broj zaposlenih je bio u djelatnosti Vadjenje rude i kamena (1,10%).

U **Cetinju** je najveći broj zaposlenih bio u području djelatnosti **Obrazovanja**. Ova djelatnost je u ukupnom broju zaposlenih u ovoj opštini učestvovala sa **22%**. Slijedile su: djelatnost Državna uprava i odbrana (21,69%), Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti (14,26%), Trgovina na veliko i malo (11,19%).....itd, a najmanji broj zaposlenih je bio u djelatnostima Saobraćaj i veze(0,40%) i Finansijskog posredovanja (0,30%), dok u djelatnostima u okviru kojih nije bilo anketiranih poslodavaca (Poljoprivreda, lov i šumarstvo, Ribarstvo, Vadjenje ruda i kamena i Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom) nije ni bilo zaposlenih radnika.

U **Danilovgradu** je, kao i u Cetinju, najveći broj zaposlenih bio u području djelatnosti **Obrazovanja (29,53%)**. Slijedile su djelatnosti Preradivačka industrija (28,78%), Državna uprava i odbrana (13,56%), Gradjevinarstvo (10,92%)....itd, dok je najmanji broj zaposlenih radnika bio u djelatnostima: Poljoprivreda, lov i šumarstvo (0,41%), i Finansijsko posredovanje i Aktivnosti u vezi sa nekretninama koje su u ukupnoj zaposlenosti u ovoj opštini učestvovala sa po 0,33%. Dok u okviru djelatnosti Ribarstvo, Vadjenje ruda i kamena, Hoteli i restorani i Saobraćaj i veze nije bilo zaposlenih radnika kao uostalom ni anketiranih poslodavaca.

U **Kolašinu** je najveći broj zaposlenih bio u djelatnosti **Hoteli i restorani (27,90%)**. Slijedili su djelatnosti Obrazovanja (26%), Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom (17,39%), Trgovina na veliko i malo (15,22%)....itd, a najmanji broj zaposlenih u ovoj opštini je bio u okviru djelatnosti Aktivnosti u vezi sa nekretninama i Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti, koje su u ukupnoj zaposlenosti učestvovala sa po 1,45%. U ovoj opštini nije bilo zaposlenih kod poslodavaca koji obavljaju djelatnosti Ribarstvo, Vadjenje ruda i kamena, Državna uprava i dbrana i Zdravstvo i socijalni rad.

Znači u Podgorici je najviše zaposlenih bilo u djelatnosti Trgovine na veliko i malo, u Cetinju i Danilovgradu je najviše zaposlenih bilo u okviru djelatnosti Obrazovanja, a u Kolašinu je najveći broj zaposlenih bio u djelatnosti Hoteli i restorani.

I na državnom nivou je najveći broj zaposlenih radnika bio u djelatnosti Trgovina na veliko i malo u okviru koje je bilo zaposleno 9548 radnika ili 15,63%.

Posmatrajući dobijene podatke mogao se izvesti zaključak da je djelatnost Trgovina na veliko i malo najprospertetnija u Crnoj Gori, odnosno da je ista najzastupljenija u ukupnoj zaposlenosti.

II-3 Obrazovna struktura zaposlenih

Kao i u prošlim analizama tako je i u ovoj analizirana obrazovna struktura zaposlenih. Ovo je bitan pokazatelj stanja radne snage u regiji Podgorica odnosno u opštinama koje je čine sa aspekta obrazovne strukture.

Tabela 11: Obrazovna struktura zaposlenih

Opština	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII-1	VII-2	VIII	ukup.
Cetinje	106	11	104	391	36	59	218	8	48	29	1010
Danilovg.	276	23	100	391	66	129	222	0	1	1	1209
Kolašin	34	12	44	103	14	41	24	0	0	4	276
Podgor.	1430	655	2272	9810	418	1198	5293	246	946	1322	23590
Regija	1846	701	2520	10695	534	1427	5757	254	995	1356	26085
C.Gora	4734	2596	9936	22047	1434	4022	12223	488	1398	2208	61086

Ono sto se moglo uočiti jeste da je **IV stepen** stručne spreme bio najzastupljeniji u obrazovnoj strukturi zaposlenih, kao uostalom i godinama prije, i on je učestvovao sa **41%** u ukupnom broju zaposlenih u ovoj Regiji. Slijedili su: VII(VII,VII-1 i VII-2) stepen stručne spreme (26,86%), III stepen (9,66%), I stepen (7,08%), VI stepen (5,47%), VIII stepen (5,2%), II stepen (2,69%) i na kraju V stepen koji je bio zastupljen sa 2%.

Ako se uzme u obzir da III, IV i V stepen stručne spreme zajedno čine srednjoškolsko obrazovanje, onda je u 2011.godini od ukupnog broja zaposlenih bilo zaposleno 52,71% srednjoškolaca (13749 radnika), lica sa visokom i višom školskom spremom, odnosno sa akademskim obrazovanjem 37,53% ili 9789 radnika, a polukvalifikovanih i lica bez kvalifikacije je bilo 9,76% ili 2547 radnika.

Gledano odvojeno po opštinama moglo se zaključiti da je i u svakoj opštini u obrazovnoj strukturi zaposlenih bio najzastupljeniji IV stepen stručne spreme.

I na nivou države je najviše bilo zaposlenih radnika koji su imali završenu srednju stručnu spremu, tako da je njihovo učešće u obrazovnoj strukturi zaposlenih iznosilo 36%, a zbirno III, IV i V sss 54,70%.

Slijedi redosljed učešća pojedinih stepena stručne spreme u obrazovnoj strukturi zaposlenih u 2011.godini prikazan odvojeno za svaku opštinu.

Podgorica: IV-41,59%, VII-27,49%, III-9,63%, I-6,06%, VIII-5,6%, VI-5,07%, II-2,78% i V-1,77%.

Cetinje: IV-38,71%, VII-27,13%, I-10,5%, III-10,3%, VI-5,84%, V-3,56%, VIII-2,87% i II-1,09%.

Danilovgrad: IV-32,34%, I-22,83%, VII-18,44%, VI-10,67%, III-8,27%, V-5,46%, II-1,9% i VIII-0,8%.

Kolašin: IV-37,32%, III-15,94%, VI-14,86%, I-12,31%, VII-8,7%, V-5,07%, II-4,35% i VIII-1,45%.

I u svakoj opštini, kao i na nivou Regije najviše zaposlenih je bilo iz strukture srednjoškolskog obrazovanja (III, IV i V sss), slijedili su visokoškolci (VI, VII i VIII sss), a najmanji broj zaposlenih u svakoj opštini je bio iz reda polukvalifikovanih, odnosno lica bez kvalifikacije (I i II sss).

Posmatrajući obrazovnu sliku zaposlenih kroz godine moglo se zaključiti da se broj zaposlenih sa IV stepenom stručne spreme nije mijenjao godinama, a da se broj zaposlenih sa I i II stepenom stručne spreme smanjuje, tj. preliva u korist VII stepena stručne spreme koji iz godine u godinu raste.

Ilustracije radi prikazana je procentualna zastupljenost VII stepena stručne spreme u ukupnoj zaposlenosti za svaku godinu u vremenu od 2006. do 2011.godine:

-2006.godina-18,78%
-2007.godina-20,09%
-2008.godina-22,65%
-2009.godina-23,30%
-2010.godina-25,92%
-2011.godina-26,86%

Ovaj hronološki osvrt na zastupljenost sedmog stepena stručne spreme u obrazovnoj strukturi zaposlenih nedvosmisleno upućuje na zaključak da je u poslednjih nekoliko godina značajno porastao obrazovni nivo zaposlenih, što ohrabruje jer je poznato da kvalitet radne snage u značajnoj mjeri zavisi od nivoa obrazovanja, a uspjeh pojedinih preduzeća, grana i čitave privrede sve više zavisi od kvaliteta radne snage.

II-4 Obrazovna struktura zaposlenih po djelatnostima poslodavaca

Slika obrazovne strukture zaposlenih po djelatnostima poslodavaca prikazana je sljedećom tabelom.

Tabela 12: Obrazovna struktura zaposlenih po djelatnostima poslodavaca

Stepen stručne spreme									
Djelatnosti	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Ukupno
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	156	76	117	290	17	23	124	5	808
Ribarstvo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vađenje ruda i kamena	46	7	72	73	2	6	35	19	260
Preradivačka industrija	217	95	317	736	35	50	265	48	1763
Proiz. i snabd. el. energijom	54	34	71	220	73	21	90	1	564
Građevinarstvo	227	160	326	424	22	67	131	53	1410
Trgovina na veliko i malo	167	49	595	2597	125	157	324	157	4171
Hoteli i restorani	76	22	99	379	22	105	66	17	786
Saobraćaj i veze	39	92	280	1347	33	168	346	160	2465
Finansijsko posredovanje	15	15	16	832	2	138	1086	169	2273
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	21	21	85	329	3	23	230	105	817
Državna uprava i odbrana	31	1	52	528	50	64	1173	61	1960
Obrazovanje	173	41	113	314	16	419	1687	212	2975
Zdravstveni i socijalni rad	264	26	199	1578	88	83	1042	104	3384
Ostale komun. društ. aktivno.	360	62	178	1048	46	103	407	245	2449
Ukupno	1846	701	2520	10695	534	1427	7006	1356	26085

U predhodnom djelu »Zaposlenost po djelatnostima« mogao se ostvariti uvid u broj zaposlenih radnika razvrstan po granama djelatnosti koje poslodavci obavljaju i donijeti zaključak da je najveći broj zaposlenih radnika bio kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Trgovine na veliko i malo. U ovoj djelatnosti je bilo zaposleno 4171 radnik, ili 16% od ukupnog broja zaposlenih u regiji Podgorica. Činjenica da je najveći broj radnika bio zaposlen kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Trgovine na veliko i malo ne čudi ako se prisjetimo da je najveći broj anketiranih poslodavaca bio upravo iz oblasti Trgovine na veliko i malo 178 poslodavaca ili 31,45% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca.

U dijelu »Obrazovna struktura zaposlenih« dat je bio pregled zaposlenih radnika razvrstan prema stepenu stručne spreme radnog mjesta koje pokrivaju.

Da se podsjetimo, najveći broj zaposlenih radnika gledano prema stepenu stručne spreme bio je iz reda onih koji posjeduju srednju stručnu spremu, odnosno iz reda onih koji pokrivaju radno mjesto za čije obavljanje je potrebno srednješkolsko obrazovanje i bilo ih je čak 10.695 ili 41% od ukupnog broja zaposlenih.

Ukrštajući podatake iz ove dvije tabele dobila se tabela broj 11. koja daje pregled obrazovne strukture zaposlenih po djelatnostima poslodavaca i samim tim podatke koji pokazuju na najučestaliji profil obrazovanja zaposlenih unutar svake grane djelatnosti posebno.

Iz pregleda datog u tabeli broj 11. moglo se zaključiti da su i u najvećem broju djelatnosti dominirali zaposleni radnici sa IV stepenom stručne spreme. Izuzetak su bile djelatnosti Državne uprave i odbrane, Obrazovanja i Finansijskog posredovanja kod kojih su dominirali zaposleni sa VII stepenom stručne spreme.

Osvrtom na zaposlene **srednjoškolce (10.695 zaposlenih)** moglo se uočiti da je najviše njih bilo zaposleno kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost **Trgovine na veliko i malo**, 2597 radnika ili 24,28% od broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom, a zatim kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Zdravstvo i socijalni rad 14,75%, Saobraćaj i veze 12,59%, Ostale komunalne društvene aktivnosti 9,80% itd.

Kada su u pitanju zaposleni **sa sedmim stepenom stručne spreme (7006 zaposlenih)** moglo se uočiti da je najviše njih bilo zaposleno kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost **Obrazovanja**- 1687 radnika ili 24,10%, a zatim kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Državna uprava i odbrana 16,74%, Finansijsko posredovanje 15,50%, Zdravstveni i socijalni rad 14,87% itd.

A ako se obrazovna struktura posmatra po horizontali odnosno ako tražimo djelatnost sa najvećim brojem zaposlenih radnika sa završenom VI, VII i VIII stepenom stručne spreme u odnosu na ukupan broj zaposlenih radnika moglo se zaključiti da je i sa ovog aspekta to bila djelatnost Obrazovanja u kojoj ova tri stepena učestvuju sa čak 77,91%, shodno čemu ova **djelatnost predstavlja djelatnost sa najobrazovanim kadrom.**

Zaposleni **nk radnici(1846 zaposlenih)** najzastupljeniji su bili kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost **Ostale komunalne društvene aktivnosti**- 360 radnika ili 19,50%, a zatim kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Zdravstveni i socijalni rad 14,30%, Gradjevinarstvo 12,30%, Preradivačka industrija 11,76%, Trgovina na veliko i malo 9% itd.

Zanimljivo je bilo napraviti osvrt i na obrazovnu strukturu zaposlenih kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Trgovine na veliko i malo, odnosno djelatnost u okviru koje je bio anketiran najveći broj poslodavaca i kod koje je bio zabilježen najveći broj radnika (4171 zaposlenih). Procentualna zastupljenost pojedinih stepena stručne spreme je izgledala ovako:

1. IV sss-62,26%
2. III sss-14,26%
3. VII sss-7,77%

4. I sss-4%
5. VI sss-3,76%
6. VIII sss-3,76%
7. V sss-3% i
8. II sss-1,17%

Iz datog prikaza proizilazi da je IV stepen stručne spreme bio dominantno zastupljen u ovoj djelatnosti, a da su najmanje bili zastupljeni polukvalifikovani radnici.

II-5 Dodatno obrazovanje i obuke

Poznato je da su obuke i usavršavanja zaposlenih od velikog značaja za razvoj svake privrede kao i to da su investicije uložene u znanje najisplativije jer svaka koncepcija razvoja privrede mora biti usmjerena na ekonomiju koja počiva na znanju čime se stvara prostor za konkurentnost kako na regionalnom tako i na globalnom nivou.

Činjenica da od kvaliteta radne snage zavisi uspješnost rada jednog preduzeća, a samim tim i određene djelatnosti, pa i privrede u cjelini, kao i činjenica da obuke i usavršavanja zaposlenih imaju pozitivan efekat u pravcu lakšeg i efikasnijeg prilagodjavanja stalnim promjenama na tržištu rada, opredijelila je Zavod da u anketnom upitniku postavi pitanje poslodavcima da li su i za koji broj radnika organizovali neki od vidova dodatnog obrazovanja ili obuka u 2011.godini.

Naime od ukupnog broja zaposlenih radnika u ovoj Regiji u 2011.godini(26.085 zaposlenih radnika), **1592 radnika ili 6,10% je prošlo neki vid obuke.**

Uzroke u ovako niskom procentu učešća zaposlenih radnika u nekim od vidova obuka treba tražiti u posljedicama globalne ekonomske krize, u nedostatak sredstava za ove namjene ili u činjenici da poslodavci još uvijek nijesu spremni da u pravom smislu ulažu u ljudske resurse kao jednom od najznačajnijih pokretača razvoja društva i privrede u cjelini. Kako god, nameće se nesumljivi zaključak da je potrebno napraviti jednu dublju analizu koja bi se bavila traženjem uzroka koji su uticali na jako malo učešće zaposlenih u obuke i dodatna učenja i na bazi iste raditi na iznalaženju modela koji će omogućiti uključivanje što većeg broja zaposlenih u dodatna obrazovanja i obuke.

Gledano odvojeno po opštinama, u **Podgorici** je 1480 radnika prošlo neki vid obuke ili 6,27% od ukupnog broja zaposlenih radnika.

U **Cetinju** 47 radnika ili 4,65%, u **Danilovgradu** 64 radnika ili 5,30%, a u **Kolašinu** su poslodavci organizovali obuku samo za jednog zaposlenog radnika ili iskazano u procentima 0,36%.

I na državnom nivou poslodavci su za relativno mali broj radnika tokom 2011.godine organizovali neki vid obuke (3503 radnika ili 5,73% od ukupnog broja zaposlenih).

II-5/a Interno obrazovanje i obuke za potrebe radnog mjesta

U 12. tabeli dat je pregled **zanimanja** za koja su poslodavci organizovali interno obrazovanje ili neki vid obuke, **broj radnika** za koje je interno obrazovanje ili obuka bila organizovana kao i **broj dana trajanja** internog obrazovanje ili obuke.

Tabela13: Interno obrazovanje i obuka za potrebe radnog mjesta

Zanimanje	Br.lica	Br.dana
109900 Lica bez zanimanja	5	7
206111 Vozač viljuškara	15	5
206114 Vozač utovarivača	4	5
206131 Kranovodja	4	1
300513 Mesar	2	15
301900 Monter-instalater	3	7
302200 Mehaničar, mašinista, mašinbravar	3	20
303431 Optičar	8	40
305205 Vatrostalni zidar	15	10
305231 Rukovalac jednostavnih građevinskih mašina	50	15
306400 Prodavač	125	76
306411 Prodavač robe svakodnevne potrošnje	2	30
306461 Magacioner	3	40
306702 Kasir	1	15
307201 Zaštitar imovine-portir	3	30
309640 Frizer za žene	17	156
401000 Tehničar prerade i obrade drveta	1	10
401543 Serviser rudarske opreme i uređaja za spasavanje	3	13
406513 Konobar	20	30
406515 Kuvar	40	30
406531 Turistički tehničar	1	1
406702 Blagajnik	91	5
406721 Knjigovodja	5	30
407121 Administrativno-tehnički sekretar	2	40
408201 Maturant gimnazije	1	10
409000 Medicinski tehničar	3	4
409651 Kozmetičar	15	171
409901 SŠS-IV	2	30
506517 Barmen	20	30
509047 Medicinska sestra-specijalista u oftomologiji	7	21
612700 Inženjer elektrotehnike za telekomunikacije	10	5
616453 Komercijalista	51	5
616600 Menadžer	22	40
616700 Ekonomista za finansije, računovodstvo i bankarstvo	53	5
617501 Vaspitač predškolske djece	1	2
619082 Fizioterapeut	10	7
710100 Diplomirani poljoprivredni inženjer za proizvodnju bilja	4	365
710401 Veterinar	3	365
712400 Diplomirani inženjer elektrotehnike za energetiku	4	372

712600 Diplomirani inženjer elektrotehnike za elektroniku	2	3
715200 Diplomirani inženjer građevinarstva	2	31
716600 Diplomirani menadžer	1	30
716700 Diplomirani ekonomista za opštu ekonomiju, bankarstvo i finansije	1	1
716710 Diplomirani ekonomista	15	405
716724 Računovodstveni planer-analitičar	17	531
716725 Finansijski planer-analitičar	1	60
716761 Revizor ekonomsko-finansijskog poslovanja	4	370
716794 Bachelor ekonomije	5	30
716800 Diplomirani pravnik	12	70
716921 Programer informacionog sistema	2	10
717502 Profesor razredne nastave	77	6
717511 Profesor maternjeg jezika	6	1
719000 Doktor medicine	5	4
719200 Diplomirani farmaceut	1	10
719900 VSS	107	695
719901 VSS društvenog smjera	40	5
719902 VSS tehničkog smjera	5	37
719975 Profesor	2	9
720532 Tehnolog proizvodnje vina	5	365
728813 Bibliotečki informatičar	1	5
Ukupno	940	4741

Interno obrazovanje i obuke za potrebe radnog mjesta dobilo je **940 radnika** u okviru ukupno **60 različitih zanimanja**.

Sve organizovane obuke trajale su ukupno **4741 dan** što znači da je svaki radnik u prosjeku proveo po **pet dana na obuci**.

Gledano sa aspekta zanimanja radnika za koje je obuka bila organizovana moglo se zaključiti da je najveći broj radnika koji je prošao neki vid obuke bio po zanimanju **prodavač (13,30%)**, zatim su to bili radnici sa VSS (11,40%), blagajnici (9,68%), profesori razredne nastave (8,20%) itd.itd.

U okviru stepena stručne spreme u obukama je **najzastupljeniji bio VII stepen** stručne spreme u okviru kojeg je bilo obučeno 322 radnika, ili 34,25%, slijedili su radnici sa III sss, (232 radnika ili 24,68%), IV sss(184 radnika ili 19,57%), VI sss(147 radnika ili 15,64%), V sss(27 radnika ili 2,87%), II sss(23 radnika ili 2,44%) i na kraju su bili nk radnici, tj. I sss sa 5 radnika koji su prošli neki vid obuke, a iskazano u procentima njihovo učešće je iznosilo 0,53%.

Posmatrajući strukturu organizovanih obuka sa aspekta djelatnosti koju poslodavci obavljaju moglo se zaključiti da su tokom 2011.godine za najveći broj radnika obuke bile organizovane kod poslodavaca koji obavljaju **djelatnost Finansijskog posredovanja** koji su organizovali obuke za 328 radnika ili 34,89% od ukupnog broja radnika koji su prošli neki vid obuke, a odmah iza ove djelatnosti je bila djelatnost Trgovine na veliko i malo koja je organizovala obuke za 248 svojih radnika, što iskazano u procentima iznosi 26,38%, dok su ostale djelatnosti po broju radnika za koje su bili organizovali neki vid obuke bili zastupljeni u procentu manjem od deset.

II-5/b Vrste obrazovanja i obuka

Kada se kaže vrste obrazovanja i obuka misli se prije svega na dokvalifikaciju odnosno na obuku u okviru istog zanimanja i stepena stručne spreme, na prekvalifikaciju odnosno na obuku za sticanje drugog zanimanja u okviru istog ili nižeg stepena stručne spreme, zatim na razne vidove specijalizacije i na kraju na studijske programe.

Analizom dobijenih odgovora moglo se konstatovati da je tokom 2011.godine **najveći broj radnika, čak 41,65% od ukupnog broja koji su prošli neki vid obuke bilo u nekom od programa dokvalifikacije**, da je 30,35% radnika bilo uključeno u neke od vidova specijalizacije, 14,33% u studijske programe, i na kraju najmanji broj radnika, svega 13,66% je bilo uključeno u neki od programa prekvalifikacije.

Analizirajući dane koji su bili potrebni da se određeni vid obuke realizuje moglo se konstatovati da je **specijalizacija kao vid obrazovanja odnosno obuke bila u tom pogledu najzahtjevnija, te da je na ovaj vid obuke potrošeno bilo 53,83% dana** od ukupnog broja koji je bio izdvojen za obuke, na dokvalifikacije je bilo potrošeno 31,58% dana, na studijske programe 13,80%, a najmanje dana su iziskivali programi prekvalifikacije svega 0,79% dana.

Broj potrošenih dana na pojedine vrste obrazovanja odnosno obuka govori ujedno i o složenosti i zahtjevnosti istih, a ukrštanjem podataka koji su se odnosili na vrstu obuke i podataka o broju dana koji su izdvojeni bili za realizaciju konkretne vrste obuke dobio se prosječan broj dana boravka svakog radnika u programu konkretne vrste obuke.

Tako su radnici koji su bili na nekoj od specijalizacija u prosjeku bili u istoj oko 16 dana, na studijskim programima su se u prosjeku zadržavali oko devet dana, u programima dokvalifikacije oko sedam dana, a u programima prekvalifikacije su se najmanje zadržavali u prosjeku oko dva dana, što automatski upućuje na zaključak da se radilo o manje složenim obukama i najvjerovatnije o obukama prekvalifikacije za zanimanja u nižem stepenu stručne spreme odnosno nižem od onog koje radnik posjeduje formalno.

II-5/c Posebna znanja i vještine

U tabeli koja slijedi dat je pregled posebnih znanja i vještina za koja su se obučavali zaposleni u preduzećima koja su bila predmet ove ankete.

Tabela 14: Pregled organizovanih obuka za posebna znanja i vještine

Dodatna posebna znanja I vještine	Broj radnika	Broj dana
6500 Seminar za ugostiteljsko-turističke radnike	7	29
6700 Seminar za ekonomiste	219	777
6701 Kurs za knjigovodstvene poslove u preduzeću	3	10
6702 Kurs za računovodju	1	7
6800 Seminar za pravnike	5	32
6901 Kurs za operatera na računaru	33	10
6916 Kurs za MS Access	23	30
6926 Kurs za aplikativne programe	2	15
6937 Kurs za AUTOCAD	2	15
7108 Kurs za poslovnog sekretara	8	14
7500 Seminar za profesore	78	10
8706 Kurs za public relations	1	90
8831 Engleski-početni nivo	8	120
8879 Ostali slovenski jezici	23	5
9904 Poznavanje rada na računaru	50	200
9905 Poznavanje engleskog jezika	86	487
Ukupno	549	1851

Ako se zna da je na dan anketiranja bilo 26.085 zaposlenih, onda se moglo zaključiti **da je svega 2,10% radnika bilo uključeno u neku od obuka za sticanje posebnih znanja i vještina**, moglo se zaključiti i to da je u prosjeku svaki od 549 polaznika obuke proveo na istoj u prosjeku **oko tri ipo dana**, jer su sve ove obuke zbirno trajale 1851 dan, mada se ovaj prosjek mora uzeti hipotetički jer nedostaju podatci o broju obuka i polaznika po konkretnoj obuci.

Finansijsko posredovanje je djelatnost u okviru koje je bilo najviše polaznika ovih obuka, ukupno 320 radnika ili čak 58,29% od ukupnog broja onih koji su prošli neku od obuka, a poslije ove djelatnosti je bila djelatnost Obrazovanja sa 136 polaznika ili 24,77%.

Posmatrajući vrste obuka koje su bile organizovane kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Finansijskog posredovanja moglo se uočiti da je najposećeniji bio seminar za ekonomiste kojem su prisustvovala 208 radnika ili 65%, zatim seminar poznavanje engleskog jezika (62 radnika ili 19,38%) i na kraju seminar poznavanje rada na računaru (50 radnika ili 15,63%). Značajno je bilo primijetiti da su tokom 2011.godine zaposleni kod poslodavca koji obavljaju djelatnost Finansijskog posredovanja dominirali u obukama i za potrebe radnog mjesta kao i u obukama za

sticanje posebnih znanja i vještina, a samim tim se nameće zaključak da su ovi poslodavci uočili značaj cjeloživotnog učenja i samim tim pružili mogućnost svojim zaposlenima da idu u korak sa vremenom i zahtjevima koje postavljaju pred njih poslovi koje obavljaju.

II-6 Promjene u zapošljavanju u 2011.godini

Pitanje 14. u anketnom upitniku odnosilo se na konstatovane promjene u zapošljavanju tokom 2011.godine koje su bile određene brojem novozaposlenih i odlivom radne snage u 2011.godini. Razlika između ove dvije kategorije, odnosno priliva i odliva radne snage predstavlja stvarno stanje zaposlenosti i daje odgovor na pitanje da li je u izvještajnom periodu došlo da priliva ili do odliva radne snage.

II-6/a Priliv novozaposlenih u 2011.godini

U okviru ovog dijela data je struktura novozaposlenih po opštinama, prema polu, novozaposleni po djelatnostima i pregled novozaposlenih po zanimanjima.

U tabeli koja slijedi dat je tabelarni prikaz broja novozaposlenih lica po opštinama Regije i broj novozaposlenih po polu.

Tabela 15: Priliv radne snage u opštinama Regije tokom 2011.godine

Opština	Podgorica	Cetinje	Danilovgr.	Kolašin	Regija	Crna Gora
Br.novozaposle.	2160	161	122	9	2452	7827
Br.novozap.žena	1136	74	65	2	1277	3737

Iz dobijenih odgovora moglo se konstatovati da je ukupan broj novozaposlenih lica u Regiji iznosio **2452 od čega su 52% bile žene.**

Najveće učešće u Regiji u novozaposlenim radnicima imala je razumije se opština Podgorica i ono je iznosilo 88%, zatim Cetinje čije je učešće iznosilo 6,57%, Danilovgrad 4,97% i na kraju sa najmanjim učešćem u broju novozaposlenih je bila opština Kolašin sa svega 0,37%

Posmatrajući gornju tabelu nameće se i zaključak da je učešće ove Regije u ukupnom broju novozaposlenih u Državi iznosilo približno jednu trećinu odnosno 31,33%.

U sljedećoj tabeli dat je pregled novozaposlenih prema djelatnostima poslodavaca, gdje su nova zaposlenja prikazana u ukupnom broju i odvojeno za žene kako bi se mogao ostvariti uvid u nova zapošljavanja i sa aspekta pola.

Tabela 16: Broj novozaposlenih po djelatnostima i polu

Djelatnost	Broj novozaposlenih -ukupno	Broj novozaposlenih -žene
Poljopriv. Lov i šumarstvo	81	40
Ribaarstvo	0	0
Snabdijevanje električnom energijom	48	9
Građevinarstvo	158	51
Trgovina	693	385
Prerađivačka industrija	143	71
Finansijsko posredovanje	212	110
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	95	29
Državna uprava	165	84
Obrazovanje	241	210
Zdravstveni i socijalni rad	185	112
Komunalne aktivnosti	182	83
Vađenje ruda i kamena	40	6
Saobraćaj i veze	112	28
Hoteli i restorani	97	59
Ukupno	2452	1277

Najveći broj novozaposlenih je bio zaposlen kod poslodavaca iz područja djelatnosti **Trgovina na veliko i malo**- 693 radnika ili 28,26%. Slijedili su poslodavci koji obavljaju djelatnost Obrazovanja sa učešćem od 9,83%, Finansijsko posredovanje 8,65%, Zdravstveni i socijalni rad 7,54%, Komunalne aktivnosti 7,42% .....itd.itd, dok su najmanji broj novozaposlenih radnika bilježile djelatnost Snabdijevanje električnom energijom koja je u ukupnoj novozaposlenosti učestvovala sa 1,96% i djelatnost Vađenje rude i kamena sa učešćem od svega 1,63%.

Sa aspekta strukture novozaposlenih po polu dobijeni rezultati pokazuju da su **52% novozaposlenih radnika činile žene**, a 48% muškarci.

Kada su u pitanju novozaposlene žene, iz dobijenih rezultata se moglo zaključiti **da je najveći broj novozaposlenih žena bio zaposlen kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Trgovine na veliko i malo (30,15%)**.

Broj novozaposlenih žena veći je bio u odnosu na broj novozaposlenih muškaraca u djelatnostima Trgovine na veliko i malo, Državne uprave, Obrazovanja, Zdravstvenog i socijalnog rad i u djelatnosti Hoteli i restorani, dok su u ostalim djelatnostima dominirali muškarci.

Gledano odvojeno po opštinama, u **Podgorici** je, kao i na nivou Regije, najveći broj novozaposlenih bio kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost **Trgovine na veliko i malo** (21,57%), Gradjevinarstva (16,48%) i Finansijskog posredovanja (9,77%), a najviše novozaposlenih žena je bilo kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Gradjevinarstva (18,75%) i Trgovine na veliko i malo (18,22%).

U **Cetinju** kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost **Hoteli i restorani** (29,81%) kod koje je ujedno bilo i najviše novozaposlenih žena (41,89%), a zatim kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Državna uprava i

odbrana (24,22%) i Ostale komunalne, društvene i lične uslužn aktivnosti (21,12%), u **Danilovgradu** kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost **Obrazovanje** (28,69%) kod koje je ujedno bilo i najviše novozaposlenih žena (43%), a zatim kod poslodavaca koji obavljaju Preradivačku industriju (25,41%), a u **Kolašinu** su bili idetifikovani novozaposleni samo u četiri djelatnosti i to: četiri radnika ili 44,44% kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost **Proizvodnja i snadbijevanje el.energijom**, 3 radnika ili 33,33% kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Obrazovanja i na kraju po jedan radnik kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Trgovna na veliko i malo i Preradivačka inustrija koji su učestvovali u ukupnom broju novozaposlenih sa po 11,11%, a kada su u pitanju žene moglo se zaključiti da je u okviru novozaposlenih radnika po jedna žena bila zaposlena kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Preradivačke industrije i Obrazovanja.

U tabeli koja slijedi dat je **pregled novozaposlenih radnika po zanimanjima** ali na način što su prikazana samo ona zanimanja u okviru kojih je bilo zaposleno 5 ili više radnika zbog bolje preglednosti tabele. Ovako strukturiran pregled novih zapošljavanja dat je sa ciljem kako bi se mogao ostvari uvid u zanimanja koja su bila najtraženija u 2011. godini.

Tabela 17: Novozaposleni u 2011. godini po zanimanjima (sa više od 5 po zanimanju)

Zanimanje novozaposlenih	Ukupno	Zene
104502 Čistač prostorija	12	12
105201 Gradjevinski manipulant	22	0
109900 Lice bez zanimanja i stručne spreme	237	42
201918 Pomoćnik montera metalnih proizvoda široke potrošnje	10	10
202500 Pomoćnik-priučeni elektromehaničar	6	1
204505 Čistač prozora	11	11
206131 Kranovodja	6	0
206515 Pomoćni kuvar	33	27
207201 Čuvar	18	0
300131 Poljoprivrednik za proizvodnju i zaštitu bilja	8	5
300513 Mesar	18	1
301836 Zavarivač-rezač gasom	5	0
301900 Monter-instalater	17	1
302200 Mehaničar,mašinista, mašinbravar	9	0
303651 Štampar visoke štampe	7	4
305600 Vozač drumskog vozila	38	1
305605 Vozač autobusa	9	0
306400 Prodavač	352	268
306411 Prodavač robe svakodnevne potrošnje	5	5
306515 Kuvar jednostavnih jela	5	3
306702 Kasir	7	7
306703 Inkasant	28	1
307101 Administrator	18	9
309640 Frizer za žene	10	10
405200 Gradjevinski tehničar	9	3
405612 Tehničar drumskog saobraćaja	17	0
406400 Ttgovački tehničar	57	43

406452 Nabavljač robe	11	7
406453 Komercijalni tehničar	9	1
406513 Konobar	54	8
406515 Kuvar	26	14
406523 Recepcioner	8	6
406531 Turistički tehničar	8	7
406700 Ekonomski tehničar	8	5
407100 Administrativni tehničar	31	15
407121 Administrativno-tehnički sekretar	7	6
407302 Zastupnik osiguranja	35	20
407501 Vaspitač	18	15
408201 Maturant gimnazije	6	3
409002 Medicinska sestra	39	37
409200 Farmaceutski tehničar	5	4
409902 SSS opšteg, tehničkog ili društvenog smjera	33	22
409903 SSS tehničkog smjera	7	5
616453 Komercijalista	14	7
616600 Menadžer	53	32
617501 Vaspitač predškolske djece	35	34
711800 Diplomirani mašinski inženjer	5	2
712600 Diplomirani inženjer elektrotehnike za elektroniku	8	2
712800 Diplomirani inženjer za računarsku tehniku	6	1
715100 Diplomirani inženjer arhitekture	7	6
715200 Diplomirani inženjer građevinarstva	10	4
716710 Diplomirani ekonomista	113	64
716794 Bachelor-ekonomije	5	1
716800 Diplomirani pravnik	62	38
716834 Saradnik u sudu	7	3
717306 Akutar osiguranja	15	6
717502 Profesor razredne nastave	45	44
717534 Profesor engleskog jezika	22	18
718721 Novinar	35	22
719000 Doktor medicine	74	42
719001 Ljekar opšte medicine	6	4
719900 VSS	75	42
719901 VSS društvenog smjera	6	5
719975 Profesor	9	9
728220 Psiholog-specijalista	10	10

U okviru **2452 novozaposlena** radnika bilo je identifikovano **176 zanimanja** u okviru svih stepena stručne spreme.

Kao što se moglo vidjeti u datoj tabeli prikazana su 65 zanimanja i to onih zanimanja u okviru kojih je zaposleno najmanje pet ili više radnika.

Najveći broj novozaposlenih je bio sa zanimanjem **Prodavač – III stepen stručne spreme** čije je učešće u broju novozaposlenih iznosilo **14,36%**.

Slijedila su Lica bez zanimanja i stručne spreme sa 9,67% učešća, Diplomirani ekonomisti sa 4,60% .....itd, itd.

Gledano odvojeno po opštinama moglo se zaključiti da je u **Podgorici** najveći broj novozaposlenih bio iz okvira zanimanja Prodavač, Lice bez zanimanja, Diplomirani ekonomist....itd, isto kao i na nivou Regije.

U **Cetinju** je najveći broj novozaposlenih bio iz okvira zanimanja Pomoćni kuvar(III sss) i radnik sa završenom VSS sa po 15,53% učešća u ukupnom broju novozaposlenih. U **Danilovgradu** su Lica bez zanimanja odnosno nk radnici imali najveće učešće u ukupnom broju novozaposlenih (40,98%), a poslije njih najviše je medju novozaposlenim radnicima bilo Doktora medicine (8,20%) i Profesora razredne nastave (7,38%).

U **Kolašinu** je najveći broj novozaposlenih bio sa zanimanjem Monter-instalater -44,44%.

Na osnovu konstatovanih pokazatelja moglo se zaključiti da su u regiji Podgorica ova zanimanja bila i najtraženija zanimanja tokom 2011.godine.

Upoređivanjem **planova novih zapošljavanja** koje su poslodavci iskazali u Anketi 2010/11 **sa realizovanim zapošljavanjima** u 2011.godini, moglo se zaključiti da su poslodavci u svim opštinama ispunili zacrtane planove novih zapošljavanja, odnosno da su čak i premašili iste, tako je u **Podgorici** bilo za 168 radnika više zaposlenih od planiranih, u **Cetinju** za 114 više, u Dnilovgradu za 21 radnika više, a u **Kolašinu** je zaposleno 5 radnika više od planiranog broja.

Znači ako se pogledaju rezultati na nivou **Regije** zaključak je da je bilo za oko 13% više novih zapošljavanja u 2011.godini u odnosu na planove iz 2010.godini.

Na kraju ovog dijela moglo se zaključiti da priliv novozaposlenih radnika u 2011. godini karakteriše trend pada u odnosu na zapošljavanja u 2008. 2009. i 2010.godinu, da su najveći priliv novozaposlenih bilježile djelatnosti: Trgovina na veliko i malo, Obrazovanje, Finansijsko posredovanje.....itd, a da su najtraženija zanimanja u 2011.godini bila prodavači (III sss), nk-radnici, dipl,ecc....itd.

II-6/b Odliv radne snage u 2011.godini

Cilj istraživanja ovog pitanja je bio da se dodje do podatka o broju radnika kojima je u 2011.godini prestao radni odnos po bilo kom osnovu (istek ugovora na određeno vrijeme, sticanje jednog od uslova za ostvarivanje prava na penziju, tehno-ekonomski viškovi, itd).

Tabela18: Odliv radne snage u 2011.godini

Opština	Cetinje	Danilovgrad	Kolašin	Podgorica	Regija	Crna Gora
Odliv radne snage	158	28	8	1987	2181	6779
Odliv radne snage žene	76	11	4	926	1017	2841

Iz datog pregleda moglo se uočiti da je u 2011.godini u ovoj Regiji ostalo bez posla **2181 radnik** što je iznosilo 32,17% od ukupnog odliva radne snage u državi Crnoj Gori.

Posmatrajući odliv ženske radne snage moglo se zaključiti da je tokom 2011.godine u ovoj Regiji ostalo bez posla 1017 žena, što u procentima iznosi 46,63%, i što opet znači da su u izvještajnom periodu u nešto većem broju od žena bez posla ostajali muškarci.

U tabeli koja slijedi dat je pregled odliva radne snage sa aspekta djelatnosti poslodavca i odliv prikazan prema polnoj strukturi.

Tabela 19: Odliv radne snage po djelatnostima poslodavaca i polu radnika

Djelatnosti	Odliv radne snage -ukupno	Odliv radne snage -žene
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	30	12
Ribaarstvo	0	0
Snabdijevanje električ. energijom	32	8
Građevinarstvo	212	63
Trgovina	502	268
Prerađivačka industrija	125	61
Finansijsko posredovanje	155	85
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	138	42
Državna uprava	84	43
Obrazovanje	58	30
Zdravstveni i socijalni rad	169	136
Komunalne aktivnosti	162	70
Vađenje ruda i kamena	28	2
Saobraćaj i veze	236	76
Hoteli i restorani	250	121
UKUPNO	2181	1017

Posmatrajući odliv radne snage sa aspekta djelatnosti poslodavaca moglo se zaključiti da je najveći odliv radne snage bio zabilježen kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost **Trgovine na veliko i malo** čije je učešće u ukupnom odlivu radne snage iznosilo **23%**, a zatim kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Hoteli i restorani (11,46%), Saobraćaj i veze (10,82%), Gradjevinarstvo (9,72%), Zdravstvo i socijalni rad (7,75%).....itd, dok je najmanji odliv radne snage bio zabilježen kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Vadjenje rude i kamena (1,28%), Poljoprivreda,lov i šumarstvo (1,37%), Obrazovanje (2,66%).....itd.

A posmatrajući odliv radne snage sa aspekta polne strukture moglo se zaključiti da su tokom 2011.godine u nešto manjem broju bez posla ostajale žene u odnosu na muškarce, naime zastupljenost žena u ukupnom odlivu je iznosila 46,63%.

Gledano odvojeno po opštinama moglo se zaključiti da je u **Podgorici** najveći odliv radne snage bio zabilježen u oblasti Trgovine na veliko i malo (20,68%), Gradjevinarstva (13,18%) , Saobraćaja i veza (11,78%)...itd, te da su kao i na nivou Regije u nešto manjem broju bez posla ostajale žene u odnosu na muškarce, čije učešće u ukupnom odlivu radne snage je iznsilo 46,60%

U **Cetinju** je najveći odliv radne snage bio zabilježen u oblasti djelatnosti Hotela i restorana (31,65%), Ostale komunalne,društvene i lične uslužne aktivnosti (20,89%), Državne uprava i odbrane (20,25%)...itd, i u ovoj opštini su u nešto manjem broju bez posla ostajale žene od muškaraca, naime učešće žena u ukupnom odlivu je bilo 48,10%.

U **Danilovgradu** je najveći odliv radne snage bio zabilježen u oblasti Gradjevinarstva (39,28%) i Trgovine na veliko i malo (25%), i u ovoj opštini su žene u manjem broju ostajale bez posla u odnosu na muškarce, tako da je učešće žena u ukupnom odlivu iznosilo 39,28%.

U **Kolašinu** je najveći odliv radne snage bio zabilježen u oblasti Proizvodnje i snadbijevanje električnom energijom (62,5%), u ovoj opštini su u odlivu radne snage podjedanako bili zastupljeni i muškarci i žene.

Gledano unutar Regije, u ukupnom odlivu radne snage Podgorica je učestvovala sa 91,10%, Cetinje sa 7,24%, Danilovgrad sa 1,28% i Kolašin sa 0,37%.

Komparacijom podatka iz tabele 14-Priliv radne snage sa podacima iz tabele 17-Odliv radne snage moglo se doći do realnih pokazatelja priliva, odnosno odliva radne snage unutar svake djelatnosti posebno, i uopšteno na nivou opština, odnosno Regije.

Tako ako napravimo osvrt na djelatnost **Trgovina na veliko i malo** kao one koja slovi za oblast u kojoj je bila zabilježena najveća fluktuacija radne snage, mogli su se uočiti pokazatelji koji govore da je u ovoj djelatnosti bio zabilježen **najveći priliv radne snage** u 2011.godini (**693 novozaposlenih**), a **ujedno i najveći odliv radne snage (502)**. Razlika između priliva i odliva radne snage u oblasti Trgovine na veliko i malo je bila 191 u korist priliva, odnosno novih zapošljavanja, tako da se upravo ova razlika može smatrati relnim pokazateljem porasta broja zaposlenih u djelatnosti Trgovine na veliko i malo.

Priliv radne snage bilježile su i sljedeće djelatnosti: Poljoprivreda, lov i šumarstvo, Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom, gasom i vodom, Preradivačka industrija, Finansijsko posredovanje, Državna uprava i odbrana, Obrazovanje, Zdravstveni i socijalni rad, Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti i djelatnost Vadjenje ruda i kamena.

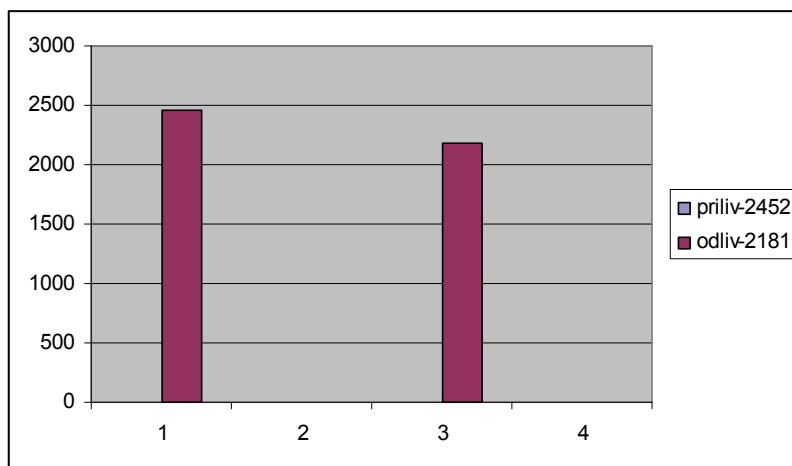
Odliv radne snage konstatovan je u sljedećim djelatnostima: Gradjevinarstvo, Aktivnosti u vezi sa nekretninama, Saobraćaj, skladištenje i veze i u djelatnosti Hoteli i restorani.

Gledano odvojeno po opštinama, situacija je sljedeća: razlika između priliva i odliva radne snage u **Podgorici** je bila 173 radnika u korist novozaposlenih (priliv 2160, odliv 1987), u **Cetinju** 3 radnika u korist novozaposlenih (priliv 161, odliv 158), u **Danilovgradu** 94 radnika u korist novozaposlenih (priliv 122, odliv 28) i u **Kolašinu** 1 radnik u korist novozaposlenih (priliv 9, odliv 8), što navodi na zaključak da je u opštinama Kolašin i Cetinje broj zaposlenih bio tokom godine konstantan, dok su opštine Podgorica i Danilovgrad bilježile blagi porast zaposlenosti.

Razlika između priliva i odliva radne snage na nivou Regije iznosila je 271 radnika u korist novozaposlenih (priliv 2452, odliv 2181), tako da se ova razlika može smatrati realnim pokazateljem priliva radne snage u 2011.godini u regiji Podgorica.

Grafikonom je prikazana promjena u zaposlenosti tokom 2011.godini i u istom se lako može uočiti neznatna razlika između priliva i odliva radne snage u Regiji.

Grafikon 2: Odnos priliva i odliva radne snage

II-7 Slobodna radna mjesta i deficitarna zanimanja

Pod slobodnim radnim mjestima u kontekstu anketnog upitnika podrazumijevale su se radne pozicije koje su u 2011. godini bile oglašene kao slobodne, a ostale su nepopunjene. Imenovanje slobodnih radnih mjesta koja nijesu mogla biti popunjena i pored toga što su bila oglašena predstavlja identifikaciju u broju i zanimanju nedostajuće radne snage u 2011. godini i ujedno nas uvodi u poglavlje deficitarnih zanimanja.

Na pitanje:-Da li ste tokom 2011.gdine imali slobodnih radnih mjesta koja nijeste mogli da popunite?- 500 poslodavaca ili oko 87% njih je odgovorilo da nijesu imali problema oko popunjavanja slobodnih radnih mjesta tokom 2011.godine, dok su 66 poslodavca ili oko **13%** njih pozitivno odgovorili na ovo pitanje i time **iskazali evidentne probleme prisutne u njihovim firmama u dijelu mogućnosti zapošljavanja onih profila zanimanja koji su im u datom trenutku bili potrebni.**

Gledano odvojeno po opštinama probleme koji su se ogledali u nemogućnosti popune slobodnih radnih mjesta u **Podgorici** je imalo 58 poslodavca ili 12% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca, u **Cetinju** 15,6% poslodavaca, **Danilovgradu** 2,7% i u **Kolašinu** 13,33% poslodavaca, što znači da su problemi nemogućnosti popune slobodnih radnih mjesta bili najprisutniji u opštini Cetinje, dok su se sa ovim problemima najmanje susrijetali poslodavci iz opštine Danilovgrad.

Od devet ponudjenih modaliteta razloga koji su doveli do nepopunjavanja slobodnih radnih mjesta, poslodavci su se u najvećem procentu opredijelili, odnosno bili mišljenja da je **»nedostatak obučene radne snage na tržištu« (51,5% poslodavaca)** bio razlog broj jedan koji je doveo do nemogućnosti popune slobodnih radnih mjesta.

Po mišljenju poslodavaca redosljed ostalih razloga koji su doveli do nemogućnosti popune slobodnih radnih mjesta za kojim su imali potrebe je izgledao ovako:

- »nedostatak iskustva raspoložive radne snage«-28,79%
- »nešto drugo«-22,73%
- »nedostatak neophodnih ali specifičnih vještina«-16,67%
- »nedostatak radne snage sa IT vještinama«-7,57%
- »nedostatak radne snage sa znanjem stranih jezika«-4,54%
- »nedostatak radnika sa više vrsta vještina«-3%
- »nestalnost zaposlenja«-1,51%
- »niska zarada za uslove rada na traženom radnom mjestu«-1,51%

Korisno je bilo vidjeti razmišljanja poslodavaca o ovom pitanju, no da bi se dobila realna i potpuna slika stanja ovog problema bilo bi zanimljivo čuti i nezaposlene i njihova razmišljanja i odgovore na pitanje zašto poslodavci neuspijevaju da u datom trenutku popune slobodna radna mjesta.

Tokom 2011.godine poslodavci nijesu uspjeli da popune **245** slobodnih radnih mjesta u ovoj Regiji.

Tabela 20: Slobodna radna mjesta po djelatnostima

Djelatnosti	Slobodna radna mjesta
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	0
Ribaarstvo	0
Snabdijevanje el. energijom	16
Građevinarstvo	24
Trgovina	52
Prerađivačka industrija	21
Finansijsko posredovanje	4
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	13
Državna uprava	52
Obrazovanje	19
Zdravstveni i socijalni rad	8
Komunalne aktivnosti	18
Vađenje ruda i kamena	0
Saobraćaj i veze	11
Hoteli i restorani	7
Ukupno	245

Posmatrano po djelatnostima najveći broj slobodnih radnih mjesta koja se nijesu mogla popuniti i pored toga što su bila oglašena kao slobodna je bio identifikovan u djelatnostima **Državna uprava i odbrana i Trgovina na veliko i malo sa po 21,22%** učešća u ukupnom broju slobodnih radnih mjesta, zatim su slijedile djelatnosti: Gradjevinarstvo (9,79%), Prerađivačka industrija (8,57%), Obrazovanje (7,75%)...itd, dok je najmanje problema oko popunjavanja oglašanih slobodnih radnih mjesta imala djelatnost Finansijsko posredovanje (1,63%) i djelatnosti Poljoprivreda, lov i šumarstvo, Ribaarstvo i Vađenje ruda i kamena koje se tokom 2011.godine nijesu srijetale sa ovim problemom.

Gledano odvojeno po opštinama, u **Podgorici** je najveći broj nepopunjenih radnih mjesta bio identifikovan u području djelatnosti Državna uprava i odbrana (23,42%), Trgovina na veliko i malo (22%) i Gradjevinarstvo (10,36%).

U **Cetinju** je najveći broj nepopunjenih slobodnih radnih mjesta bio identifikovan podjednako u područjima djelatnosti Trgovina na veliko i malo i djelatnosti Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti, koje su u ukupnom broju slobodnih radnih mjesta učestvovala sa po 30%.

U **Danilovgradu** su sva slobodna radna mjesta koja su ostala nepopunjena bila identifikovana u području djelatnosti Prerađivačka industrija (10 slobodnih radnih mjesta).

U **Kolašinu** su sva slobodna radna mjesta koja su ostala nepopunjena bila identifikovana u području djelatnosti Obrazovanja (3 slobodna radna mjesta).

Komparirajući ove podatke sa podacima iz 2010.godine, došlo se do podatka koji ohrabruje, a shodno kojima se moglo zaključiti da je procenat nemogućnosti popune slobodnih radnih mjesta u 2011.godini za oko pedeset posto bio manji u odnosu na 2010.godinu.

Prije nego se predstave rezultati dobijeni analizom ovog pitanja, korisno je podsjetiti se definicije pojma »deficitarno zanimanje«.

Najjednostavnije rečeno **deficitarno zanimanje** je ono zanimanje za koje postoji veći broj radnih mjesta u dužem vremenskom periodu (najčešće se radi o 3-4 godine, koliko je potrebno vremena za školovanje nedostajućeg zanimanja), od broja nezaposlenih lica sa konkretnim zanimanjem.

Ova definicija predstavlja izvedeni krov problema kojim se definiše situacija na tržištu ponude i tražnje, u kojoj postoji disbalans u pogledu deficita određenih zanimanja u odnosu na broj slobodnih radnih mjesta za ta zanimanja.

No, jednostavno bi bilo i samim tim i usovno rečeno lako rješivo kada bi u skladu sa definicijom deficitarnog zanimanja identifikovali broj i vrstu zanimanja koja nedostaju na tržištu radne snage.

Medjutim u praksi je iz ugla poslodavaca percepcija deficitarnog zanimanja mnogo složenija i kao takva veoma kompleksna.

Naime, sa jedne strane kada su u pitanju deficitarna zanimanja, **poslodavci prave veliku razliku između** pojma »**zanimanje stečeno u formalnom obrazovnom sistemu**« i pojma »**zanimanje iz rada**« (skup poslova koji definišu konkretno radno mjesto), što znači da i pored činjenice da na tržištu rada, odnosno na evidenciji nezaposlenih lica postoji određen broj lica sa zanimanjem za kojim postoji potreba (zanimanje stečeno u formalnom obrazovnom sistemu), poslodavac ne uspijeva da popuni slobodno radno mjesto iz razloga što traženom zanimanju nedostaju određena dodatna znanja i vještine specifične za potrebe upražnjenog radnog mjesta (zanimanje iz rada), kao što su na pr. radno iskustvo, mobilnost, znanje stranih jezika, vozačka dozvola, poznavanje rada na računaru, starost, pol.....itd, itd.

Kao što će se vidjeti iz tabele koja slijedi, na ovaj način, poslodavci su kao deficitarno zanimanje identifikovali i zanimanje dipl.pravnik, ili dipl.ekonomista, iako se zna da ovih zanimanja ima na evidenciji nezaposlenih i to u zavidnom broju.

Sa druge strane, zanimanja (zanimanja iz rada) koja i postoje u ponudi na tržištu rada, za poslodavca postaju deficitarna u uslovima u kojima nezaposlena lica odbijaju ponudjeno zaposlenje zbog neodgovarajućih uslova rada (niska zarada, nestalnost zaposlenja, rad u drugom mjestu, rad u smjeni, otežani uslovi rada....itd).

Na ovaj način i ona zanimanja kojih ima u ponudi na tržištu rada postaju deficitarna.

Ostaje pitanje da li se mogu smatrati validnim indikatorima nesklada ponude i tražnje na tržištu rada i u kojoj mjeri iskazani deficiti zanimanja u situaciji u kojoj nijesu dovoljno jasno opredijeljene karakteristike koje definišu nedostajuće zanimanje u konkretnim uslovima, vremenu i u konkretnom regionu, kako bi isto nedvosmisleno moglo imati status deficitarnog zanimanja.

To je složen postupak koji podrazumijeva uključivanje niza parametara koji bi se adekvatno vrednovali u konkretnim uslovima ponude i tražnje određenih zanimanja, i ne samo u smislu utvrđivanja valjane definicije pojma »deficitarno zanimanje« kao neophodne osnove za dalje analize ovog pojma, već i u smislu traženja uzroka deficitarnosti i projekcije rješenja problema deficitarnih zanimanja, što svakako može biti predmet neke druge i svakako dublje analize.

U tabeli koja slijedi dat je pregled deficitarnih zanimanja prema stepenima stručne spreme, nazivu zanimanja i broju potrebnih radnika.

Tabela21: Deficitarna zanimanja

Sifra	Naziv zanimanja	Broj radnika
105201	Gradjevinski manipulant	17
109900	Lica bez zanimanja I stručne spreme-nk radnik	11
	I st.s.s.	28
206111	Vozač viljuškara	1
206505	Roštiljdžija	1
206515	Pomoćni kuvar	6
206522	Sobarica	1
	II st.s.s.	9
300121	Cvjećar	2
300502	Pekar	5
300513	Mesar	3
302267	Mašinista hidroenergetskih postrojenja	5
306400	Prodavač	2
306513	Kelner	1
306517	Točilac pića	2
309640	Frizer za žene	4
	III st.s.s.	24

406441	Trgovinski aranžer	1
406513	Konobar	22
406515	Kuvar	1
406516	Poslastičar	5
407100	Administrativni tehničar	3
409651	Kozmetičar	1
409902	SSS opšteg, tehničkog ili društvenog smjera	10
409903	SSS tehničkog smjera	1
409905	SSS opšteg smjera	2
	IV st.s.s.	46
501813	Bravar-specijalista	1
506400	Prodavač-specijalista	1
506517	Barmen	4
507121	Poslovni sekretar	1
	V st.s.s.	7
612600	Inženjer elektrotehnike za elektroniku	3
612700	Inženjer elektrotehnike za telekomunikacije	1
615921	Kontrolor letenja	8
616453	Komercijalista	2
616600	Menadžer	5
	VI st.s.s.	19
710401	Veterinar	2
710576	Tehnolog proizvodnje I prerade animalnih proizvoda	1
711800	Diplomirani mašinski inženjer	1
712500	Diplomirani inženjer elektrotehnike za elektromehaniku	1
712800	Diplomirani inženjer elektrotehnike za računarsku tehniku	9
715100	Diplomirani inženjer arhitekture	1
715196	Arhitektura-stepen specijaliste	2
715200	Diplomirani inženjer gradjevinarstva	2
715800	Diplomirani inženjer za vodni saobraćaj	1
715900	Diplomirani inženjer za vazdušni saobraćaj	2
716700	Diplomirani ekonomista za opštu ekonomiju, bankarstvo I finansije	2
716710	Diplomirani ekonomista	6
716761	Revizor ekonomsko-finansijskog poslovanja	1
716800	Diplomirani pravnik	7
716923	Informatičar	1
717502	Profesor razredne nastave	1
717514	Profesor istorije književnosti	1
717534	Profesor engleskog jezika	3
717583	Profesor gitare	1
717586	Profesor klavira	3
718215	Pedagog	1
718220	Psiholog	5
718240	Analitičar organizacije rada	3
718313	Geofizičar	1

718346	Biohemičar	1
718600	Diplomirani muzičar	10
718822	Konzervator-restaurator kulturnih dobara	1
719067	Sanitarni inspektor	4
719200	Diplomirani farmaceut	3
719900	VSS	12
719901	VSS društvenog smjera	1
719975	Profesor	4
	VII st.s.s.	94
800400	Doktor veterinarskih nauka	10
806800	Doktor pravnih nauka	2
809900	Doktor nauka	6
	VIII st.s.s.	18
	UKUPNO ZA 67 ZANIMANJA	245 RADNIKA

Iz prikaza deficitarnih zanimanja sa aspekta stepena stručne spreme, nazivu zanimanja i broju potrebnih radnika moglo se zaključiti da su poslodavci u **2011.godini** identifikovali **67 nedostajućih zanimanje u okviru svih osam stepena stručne spreme za 245 radnika.**

Gledajući strukturu deficitarnih zanimanja **sa aspekta broja potrebnih radnika u okviru stepena stručne spreme (245)** poslodavci su najveći broj potrebnih radnika iskazali u VII sss (38,37%), a zatim u IV sss (18,77%) I stepenu stručne spreme (11,43%), III sss (9,79%), VI sss (7,75%), VIII sss (7,35%), II sss (3,67%) i na kraju u V sss (2,86%).

I sa aspekta broja deficitarnih zanimanja prepoznatih u okviru stepena stručne spreme (67) poslodavci su najveći broj deficitarnih zanimanja identifikovali takodje u VII sss (47,76% ili 32 zanimanja), zatim u IV sss (13,43% ili 9 zanimanja), III sss (11,94% ili 8 zanimanja).....itd, dok su poslodavci najmanji broj deficitarnih zanimanja identifikovali u I sss, svega 2 zanimanja što čini 2,98% od ukupnog broja deficitarnih zanimanja.

Shodno broju potrebnih radnika iz okvira konstatovanih deficitarnih zanimanja mogao se izvesti zaključak da su u 2011. godini prema mišljenju poslodavaca **najdeficitarnija bila sljedeća zanimanja:**

- konobar (IV sss) - 22 radnika
- gradjevinski manipulant (I sss) - 17 radnika
- VSS - 12 radnika
- lice bez zanimanja-nk radnik (I sss) - 11 radnika
- SSS opšteg smjera -10 radnika
- diplomirani muzičar (VII sss) - 10 radnika
- doktor veterinarskih nauka (VIII sss) - 10 radnika
- diplomirani inženjer elektrotehnike za računarsku tehniku (VII sss) - 9 radnika
- kontrolor letenja (VI sss) - 8 radnika.....itd.

U okviru ovih 9 zanimanja poslodavci nijesu uspjeli u 2011.godini da zaposle 109 radnika za kojima su imali potrebu, što je iskazano u procentima iznosilo 44,49% od ukupnog broja potrebnih radnika sa deficitarnim zanimanjem.

To što poslodavci prepoznaju posebna znanja kao neophodna uz osnovno zanimanje pokazatelj je više Zavodu za zapošljavanje i drugim relevantnim institucijama da je neophodno stalno ulagati u obrazovanje nezaposlenih i u njihovu pripremu za nova i sve zahtjevnija radna mjesta.

Struktura deficitarnih zanimanja **sa aspekta pola** potrebnog broja radnika navodi na zaključak da poslodavcima za najveći broj deficitarnih zanimanja odnosno nedostajuće radne snage **nije bio važan pol radnika (49,79% radnih mjesta)**, za 27,75% radnih mjesta poslodavci su iskazali potrebu za muškom radnom snagom, za 9,39% radnih mjesta poslodavci su iskazali potrebu za ženskom radnom snagom, dok se za 13,06% radnih mjesta poslodavci nijesu izjasnili u pogledu pola.

Praveći osvrt na rezultate analize iz 2010.godine kada je bilo prepoznato 51 deficitarno zanimanje za 213 radnika, može se konstatovati da je u 2011.godini evidentiran blagi rast deficitarnih zanimanja i broja potrebnih radnika, odnosno da je konstatovano bilo 16 deficitarnih zanimanja više u odnosu na 2010.godinu, tj. 32 radnika više u odnosu na 2010.godinu.

II-8 Viškovi zaposlenih i smanjenje broja zaposlenih radnika

U ovom dijelu je napravljen pregled viškova zaposlenih sa aspekta broja poslodavaca koji su imali viškove zaposlenih u 2011.godini, zatim sa aspekta broja i strukture zanimanja zaposlenih koji su proglašeni viškom i sa aspekta razloga utvrđivanja viškova.

Tokom 2011.godine **76 poslodavaca (13,43%)** je utvrdilo prestanak potrebe za radom za **497** zaposlenih na neodređeno vrijeme zbog tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena u preduzeću.

Podatak da 86,57% poslodavaca nije iskazalo viškove zaposlenih navodi na zaključak da ovaj problem nije bio značajno naglašen tokom 2011.godine u ovoj Regiji. Ali se ujedno moglo zaključiti i to da je iskazan broj viškova radne snage i broj preduzeća koja su konstatovala isti u 2011.godini ipak bio nešto malo veći nego što je to bio u 2010.godini kada je 71 poslodavac proglasio tehnološkim viškom 445 radnika.

Gledano odvojeno po opštinama, u **Podgorici** je 14,31% ili 69 poslodavaca utvrdilo prestanak potrebe za 451 zaposlenim radnikom na neodređeno vrijeme uslijed tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena. U **Cetinju** 9,38% ili 3 poslodavca za 6 radnika, u **Danilovgradu** 8,10% ili 3 poslodavca za 6 radnika i u **Kolašinu** 6,67% ili 1 poslodavac za 34 radnika.

U tabeli koja slijedi dat je pregled zastupljenosti razloga u smanjenje broja zaposlenih u 2011.godini.

Tabela 22: Razlozi koji su uticali na smanjenje broja zaposlenih u 2011.godini

Razlozi	Ukupno	%
Teškoće u poslovanju izazvanih "globalnom ekonomskom krizom"	48	63,15
Planiran i realizovan program restrukturiranja	15	22,39
Odliv radne snage po osnovu penzionisanja	13	17,90
Nezadovoljavajuća znanja i vještine zaposlenih	8	11,94
Nelojalna konkurencija na tržištu	6	8,95
Otežani uslovi dobijanja kredita od banka i visoke kamatne stope	2	3,33
Nešto drugo	1	1,49

Iz dobijenih odgovora (poslodavac je mogao zaokružiti i više od jednog ponudjenog razloga) moglo se nedvosmisleno zaključiti da je "**globalna ekonomska kriza**" za poslodavce bio ključni **razlog utvrđivanja viškova zaposlenih (63,15%) u ovoj Regiji**.

Razlozi koji su uticali na smanjenje broja zaposlenih razlikovali su se od opštine do opštine, tako je po mišljenju poslodavaca u **Podgorici** "globalna ekonomska kriza" bila glavni razlog smanjenja broja zaposlenih (65% poslodavaca), u **Cetinju i Danilovgradu** su u istom procentu bili zastupljeni "nezadovoljavajuća znanja i vještine", "odliv radne snage po osnovu penzionisanja" i "planiran i realizovan plan restrukturiranja" kao osnovni razlozi smanjenja broja zaposlenih, a u **Kolašinu** kao glavni razlog smanjenja broja zaposlenih po mišljenju poslodavaca u podjednakom procentu su bili zastupljeni "odliv radne snage po osnovu penzionisanja" i "globalna ekonomska kriza".

Distribucija odgovora na pitanje o razlozima viškova zaposlenih nije se bitnije razlikovala u odnosu na rezultate Ankete iz 2010.godine, kada je "globalna ekonomska kriza" takodje bila prepoznata kao glavni razlog smanjenja broja zaposlenih i u 2011.godini.

Značajno je bilo zapaziti da su u ovogodišnjem anketnom upitniku konstatovana bila dva nova razloga smanjenja broja zaposlenih i to "odliv radne snage po osnovu penzionisanja" i "otežani uslovi dobijanja kredita od banaka i visoke kamatne stope".

U sljedećoj tabeli je dat pregled viškova zaposlenih po zanimanjima

(zbog obima podataka tabela prikazuje viškove zaposlenih sa 5 ili više od 5 radnika po zanimanju)

Tabela 23: Struktura viškova zaposlenih po zanimanjima

Šifra	Naziv zanimanja	Broj radnika
109900	Lica bez zanimanja I stručne spreme	53
206522	Sobarica	5
301813	Bravar	11
301900	Monter	15
302220	Automehaničar	5
306400	Prodavač	140
306461	Magacioner	14
309901	SSS-III	7
403662	Grafički tehničar dorade I prerade	9
406400	Trgovački tehničar	25
406513	Konobar	28
406515	Kuvar	15
407100	Administrativni tehničar	8
409002	Medicinska sestra	67
409904	SSS društvenog smjera	17

Pregledom zanimanja u okviru kojih su utvrđeni viškovi zaposlenih, moglo se zaključiti da je u 2011.godini najveći broj zaposlenih lica bio proglašen viškom u okviru **zanimanja Prodavač- III sss**, njih 140 ili 28,17% od iskazanog broja viškova zaposlenih (497 radnika), zatim u okviru zanimanje Medicinska sestra (67 radnika ili 13,48%), Lica bez zanimanja (53 radnika ili 10,66%).....itd.

Gledano odvojeno po opštinama moglo se zaključiti da su u **Podgorici (451 radnik)** najbrojniji viškovi bili u okviru zanimanja Prodavač- III sss (138 radnika), Medicinska sestra (67 radnika) i Lica bez zanimanja (52 radnika).

U **Cetinju (6 radnika)** u okviru zanimanja SSS opšteg smjera (2 radnika), Menadžer (2 radnika), Nastavnik istorije (1 radnik) i Nastavnik opštetehničkog obrazovanja (1 radnik).

U **Danilovgradu (6 radnika)** u okviru zanimanja Prodavač-IIIsss (2 radnika), Kuvar jednostavnih jela (2 radnika), Lica bez zanimanja (1 radnik) i Knjigovodja (1 radnik).

U **Kolašinu (34 radnika)** u okviru zanimanja Konobar (16 radnika), Kuvar (13 radnika) i Sobarica (5 radnika).

III DIO - PLANIRANO ZAPOŠLJAVANJE U 2012.GODINI

III-1 Planirano zapošljavanje u sezoni 2012.godine

Na temelju prikupljenih podataka analizirana je i struktura prognoziranog zapošljavanja sezonskih radnika u 2012.godini.

U tabeli koja slijedi dat je pregled strukture planiranog zapošljavanja po opštinama sa aspekta područja djelatnosti.

Tabela 24: Strukt. planiranog zapošljavanja po opštinama sa područja djelatnosti

Opština	Podgorica	Cetinje	Danilovg.	Kolašin	Ukupno
Djelatnosti	Sezonska zapošljavanja				
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	1500	0	0	0	1500
Ribarstvo	0	0	0	0	0
Proiz. i snadb.el.energijom	0	0	0	0	0
Gradjevinarstvo	38	2	0	0	40
Trgovina na veliko i malo	63	3	0	0	66
Preradivačka industrija	0	2	0	0	2
Finansijsko posredovanje	0	0	0	0	0
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	35	0	0	0	35
Državna uprava i odbrana	0	0	0	0	0
Obrazovanje	0	0	0	0	0
Zdravstveni i socijalni rad	0	0	0	0	0
Ostale komun.druš. i lične akt.	14	0	0	0	14
Vdjenje ruda i kamena	0	0	0	0	0
Saobraćaj, skladištenje i veze	16	1	0	0	17
Hoteli i restorani	1	0	0	0	1
Ukupno	1667	8	0	0	1675

Anketirani poslodavci su prognozirali da će u 2012.godini imati potrebu za zapošljavanjem **1675 radnika na sezonskim poslovima**, što je za 14,96% više u odnosu na planirano sezonsko zapošljavanje u 2011.godini, kada su poslodavci planirali da će zaposliti 1457 radnika.

Planirano zapošljavanje sezonskih radnika bilo je **najbrojnije u Podgorici (1667 radnika)**, i činilo je čak 99,5% ukupnog planiranog sezonskog zapošljavanja u Regiji, a sa preostalih 0,5% u planiranim sezonskim zapošljavanjima učestvovala je opština Cetinje, dok poslodavci iz opština Danilovgrad i Kolašin nijesu predvidjeli sezonska zapošljavanja tokom 2012.godine ni u jednom području djelatnosti.

Posmatrano po područjima djelatnosti sezonski će radnici tokom 2012.godine biti najpotrebniji u: djelatnosti Poljoprivreda, lov i šumarstvo (1500 radnika ili 89,55%), Trgovina na veliko i malo (66 radnika ili 3,94%), Gradjevinarstvo (40 radnika ili 2,39%), Aktivnosti u vezi sa nekretninama (35 radnika ili 2%).....itd.

Kao što se moglo vidjeti planirano zapošljavanje na sezonskim poslovima **najbrojnije je bilo u području djelatnosti Poljoprivrede (1500 radnika).**

Zanimljivo je bilo primijetiti da regija Podgorica učestvuje sa čak 96,34% u ukupnom planiranom sezonskom zapošljavanju na nivou države u okviru djelatnosti Poljoprivreda, lov i šumarstvo.

Posmatrajući strukturu planiranog sezonskog zapošljavanja po opštinama moglo se uočiti da je u **Podgorici** redosljed zastupljenosti djelatnosti sa aspekta planiranih sezonskih radnika bio isti kao i na nivou Regije, znači najzastupljeniji su bili poslodavci koji obavljaju djelatnost Poljoprivreda, lov i šumarstvo (1500 radnika), Trgovina na veliko i malo (63 radnika), Gradjevinarstvo (38 radnika)...itd.

U **Cetinju** su poslodavci planirali da u 2012.godini zaposle na sezonskim poslovima 3 radnika u području djelatnosti Trgovina na veliko i malo, po 2 radnika u Preradivačkoj industriji i Gradjevinarstvu i 1 radnika u području djelatnosti Saobraćaj i veze.

Dok planova o sezonskom zapošljavanju tokom 2012.godine u opštinama Danilovgrad i Kolašin kao što je već rečeno nije bilo.

III-2 Planirano zapošljavanje u 2012.godini

Jedno od ključnih poglavlja strukturiranih u upitniku za poslodavce odnosilo se na planirano zapošljavanje radnika i njegovu strukturu u pogledu broja zapošljavanja i sa aspekta djelatnosti koju poslodavci obavljaju.

U tabeli koja slijedi prikazana je struktura planiranog zapošljavanja prema opštinama i područjima djelatnosti.

Tabela 25: Ocekivano zapošljavanje u toku godine prema području djelatnosti

Opština	Podgorica	Cetinje	Danilovgrad	Kolašin	UKUPNO
Tip rada	Zapošljavanja tokom godine				
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	0	0	0	0	0
Ribarstvo	0	0	0	0	0
Proiz.i snadbijevanje el.energijom	0	0	2	0	2
Gradjevinarstvo	37	3	0	0	40
Trgovina na veliko i malo	237	10	4	0	251
Preradivačka industrija	19	2	0	0	21
Finansijsko posredovanje	22	0	0	0	22
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	80	1	0	0	81
Državna uprava i odbrana	89	0	0	0	89
Obrazovanje	45	4	0	1	50
Zdravstveni i socijalni rad	19	0	0	0	19
Ostale kom.druš.i lične aktivnosti	29	3	0	0	32
Vadjenje ruda i kamena	0	0	0	0	0
Saobraćaj, skladištenje i veze	57	1	0	0	58
Hoteli i restorani	16	45	0	0	61
Ukupno	650	69	6	1	726

Potrebe za novim zapošljavanjem iskazali su poslodavci iz svih područja djelatnosti izuzev iz područja djelatnosti Poljoprivreda, lov i šumarstvo (koja je kao što smo mogli vidjeti u predhodnom poglavlju planirala veliki broj sezonskog zapošljavanja-1500 radnika), Ribarstvo i Vadjenje rude i kamena.

Na osnovu datog pregleda moglo se zaključiti da bi se prema predvidjanjima anketiranih poslodavaca najveći broj radnika mogao zaposliti kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Trgovine na veliko i malo (251 radnik ili 34,57% od ukupnog predviđenog zapošljavanja), Državna uprava i odbrana (89 ili 11,16%), Aktivnosti u vezi sa nekretninama (81 ili 11,16%), Saobraćaj i veze (58 ili 7,99%)...itd.itd, dok su najmanji broj novih zapošljavanja tokom 2012.godine planirali poslodavci iz područja djelatnosti Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom (2 radnika ili 0,27%).

Gledano odvojeno po opštinama, u **Podgorici** su poslodavci planirali da zaposle 650 radnika, što je predstavljalo 89,53% od planiranog zapošljavanja u Regiji. Prema planovima poslodavaca u ovoj opštini bi se najveći broj radnika mogao zaposliti u području djelatnosti Trgovina na veliko i malo (237 radnika), Državna uprava i odbrana (89 radnika), Aktivnosti u vezi sa nekretninama (80 radnika) .....itd.

U **Cetinju** su poslodavci planirali da zaposle 69 radnika tokom godine, što je predstavljalo 9,5% od planiranog zapošljavanja u Regiji. Prema planovima poslodavaca u ovoj opštini bi se najveći broj radnika mogao zaposliti u području djelatnosti Hoteli I restorani (45 radnika), Trgovina na veliko i malo (10 radnika), Obrazovanje (4 radnika) ...itd.

U **Danilovgradu** su poslodavci prognozirali da će tokom 2012. godine zaposliti samo 6 radnika, što je predstavljalo 0,83% od očekivanog zapošljavanja u Regiji, i to 4 radnika kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Trgovina na veliko i malo i 2 radnika kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost Proizvodnja I snadbijevanje električnom energijom.

U **Kolašinu** su poslodavci planirali da će tokom 2012.godine zaposliti samo jednog radnika i to u području djelatnosti Obrazovanja. Učešće ove Regije u planiranim zapošljavanjima u državi (3412 radnik) iznosilo je 21,28%.

III-3 Nova zanimanja i vještine

Jedno od poglavlja strukturiranih u upitniku za poslodavce bilo je i poglavlje o novim zanimanjima i vještinama kojih prema mišljenju poslodavaca nema na tržištu radne snage Crne Gore.

Naime u ovom poglavlju se željelo doć do saznanja o tome koja su to nova zanimanja koja će poslodavcima trebati u narednih pet godina a kojih nema na tržištu radne snage.

Prema dobijenim odgovorima poslodavci će **u narednih pet godina imati potrebu za 23 nova zanimanja u okviru kojih će se zaposliti 86 radnika.**

Zanimanja koja u svojoj sadržini za poslodavce predstavljaju nova iako se za dio njih prema imenu zanimanja to nebi moglo reći prikazana su u tabeli koja slijedi.

Tabela 26: Pregled novih zanimanja kojih nema na tržištu rada

Nova zanimanja	Broj potrebnih radnika
Burekdžija	1
Cvečar	2
Čistač	20
Diplomirani farmaceut	1
Diplomirani geodeta	1
Diplomirani inženjer građevinar.	1
Geofizičar	1
Hidroinženjer	1
Konobar	11
Kuvar	16
Mesar	1
Pekar	1
Profesor hemije	1
Profesor klavira	11
Profesor matematike	2
Pofesor odnosa sa javnošću	2
Profesor poslovne etike	2
Projekt menadžer	1
Radn. na prečišć. otpadnih voda	5
Radnik u IT sektoru	2
Slastičar	1
Tehnolog za preradu mesa	1
Zaštitnik autorskih prava	1
Ukupno: 23 zanimanje	Ukupno 86 radnika

I kada su u pitanju **nove vještine** moglo se konstatovati da u ovoj Regiji nijesu bili dobijeni nazivi potrebnih novih vještina shodno čemu se izveo zaključak da ova analiza nije dala adekvatan odgovor ni na ovo pitanje, kao uostalom ni analiza poslodavaca 2010/2011.

Činjenica da se nastavlja trend nedobijanja odgovora na ova dva pitanja upućuje na zaključak da ista treba preformulisati ili možda na drugačiji način približiti poslodavcima ili ih isključiti iz strukture upitnika za poslodavce i planirati ih nekom drugom analizom koja bi detaljnije proučavala ovu problematiku.

III-4 Spremnost poslodavaca da zaposle lica sa evidencije ukoliko bi Zavod finansirao njihovu obuku

Na pitanje da li bi zaposlili lica sa evidencije ukoliko bi Zavod za zapošljavanje finansirao obuku nezaposlenog lica za konkretno radno mjesto veći broj poslodavaca je dao potvrdni odgovor (385 poslodavaca ili 68%), dok je manji broj poslodavaca (181 poslodavac ili 32%) bio nezainteresovan za zapošljavanje lica sa evidencije nezaposlenih i pored toga što bi Zavod finansira obuku za isto.

Tabela 27: Spremnost pos.da zaposle nezaposleno lice uz finan. podršku Zavoda

Djelatnost	Da	Ne	Ukupno
Poljoprivr. lov i šumar.	4	2	6
Ribarstvo	0	0	0
Vadj. rude i kamena	1	1	2
Proizv. snadb. el.enrg.	5	3	8
Gradjevinarstvo	29	5	34
Trgovina na vel.i malo	92	82	174
Hoteli i restorani	21	7	28
Saobraćaj i veze	24	6	30
Finans. posredovanje	15	9	24
Akt.u vezi sa nekretn.	40	17	57
Državna uprava	24	7	31
Obrazovanje	46	5	51
Zdravstvo i soc.rad	16	5	21
Ostale komun.aktiv.	34	12	46
Ukupno	385	181	566

Od ukupnog broja anketiranih poslodavaca **68% njih se pozitivno izjasnilo da bi zaposlili lica sa evidencije nezaposlenih kada bi Zavod za zapošljavanje finansirao obuku tog lica.**

Gledajući strukturu odgovora unutar područja svake djelatnosti moglo se uočiti da su poslodavci koji obavljaju djelatnost **Obrazovanja** bili u najvećem broju spremni da zaposle lica sa evidencije nezaposlenih uz uslov da obuku tog lica finansira Zavod za zapošljavanje (**90%** od ukupnog broja anketiranih poslodavaca iz ovog područja djelatnosti), zatim poslodavci koji obavljaju djelatnost Gradjevinarstva -85,3% poslodavaca, Hoteli i restorani-75%, Aktivnosti u vezi sa nekretninama-70%.....itd.

I upravo ova područja djelatnosti bi trebala biti u narednom periodu ciljna za Zavod za zapošljavanje u dijelu organizovanja dogovara vezanih za obuke, finansiranje istih i ono što je najznačajnije zapošljavanja lica sa evidencije.

Posmatrajući strukturu područja djelatnosti poslodavaca koji su pozitivno odgovorili na ovo pitanje moglo se zaključiti **da su unutar pozitivnih**

odgovora najzastupljeniji bili poslodavci koji obavljaju djelatnost **Trgovine na veliko i malo (23,9%)**, Obrazovanje (12%), Aktivnost u vezi sa nekretninama (10,4%), Preradivačka industrija (8,83%).

III-5a Zaposlenost lica sa invaliditetom u poslednje dvije godine

Jedno od značajnijih pitanja strukturiranih u upitniku poslodavaca je bilo pitanje zapošljavanja lica sa invaliditetom

Naime, invalidnost nije obelježje osobe već niz činilaca od kojih mnoge stvara društveno okruženje. Radi toga je potrebno aktivno društveno djelovanje kako bi došlo do promjena koje bi omogućile puno učešće osoba sa invaliditetom u svim aspektima društva, a prije svega realizacija istih kroz zaposlenje. Isto uključuje i pružanje jednakih prilika svim pojedincima, povećanje učešća osoba sa invaliditetom u društvenom životu, identifikacija mogućih aktivnosti društva u cilju povećanja samostalnosti i mogućnosti izbora pojedinaca, podizanje nivoa životnih uslova i kvaliteta života, podizanje svijesti i podsticanje promjena u društvenom ponašanju.

Potrebno se je podsjetiti da kada govorimo o licima sa invaliditetom govorimo zapravo o osobama s tjelesnom invalidnošću, osobama sa hroničnim bolestima, osobama sa oštećenjem sluha, osobama sa oštećenjem vida, osobama sa metalnom retardacijom, osobama sa autizmom i osobama sa višestrukim oštećenjima.

Značajno je podsjetiti se da Zavod za zapošljavanje sa socijalnim partnerima kontinuirano implementira projekte namijenjene zapošljavanju i socijalnoj inkluziji lica sa invaliditetom, no i pored toga zapošljavanje lica sa invaliditetom još nije na zadovoljavajućem nivou, a budući su ista i u produktivnom i u kreativnom smislu dio ljudskih resursa naše zajednice potrebno je uložiti više napora i pokazati namjere šire društvene zajednice u rješavanju problema zapošljavanja lica sa invaliditetom.

Na pitanje **»Da li ste zaposlili lice sa invaliditetom u poslednje dvije godine?«**- **26 poslodavca** je odgovorilo pozitivno ili 4,59% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca, kod kojih je bilo zaposleno **30 lica sa invaliditetom**, od čega 24 poslodavca u **Podgorici** (28 zaposlenih) po 1 poslodavac u **Danilovgradu** i **Cetinju** (po jedno zaposleno lice), dok u **Kolašinu** nije bilo poslodavaca koji su u poslednje dvije godine zaposlili lice sa invaliditetom.

U tabeli koja slijedi data je struktura zaposlenih lica sa invaliditetom sa aspekta broja i zanimanja.

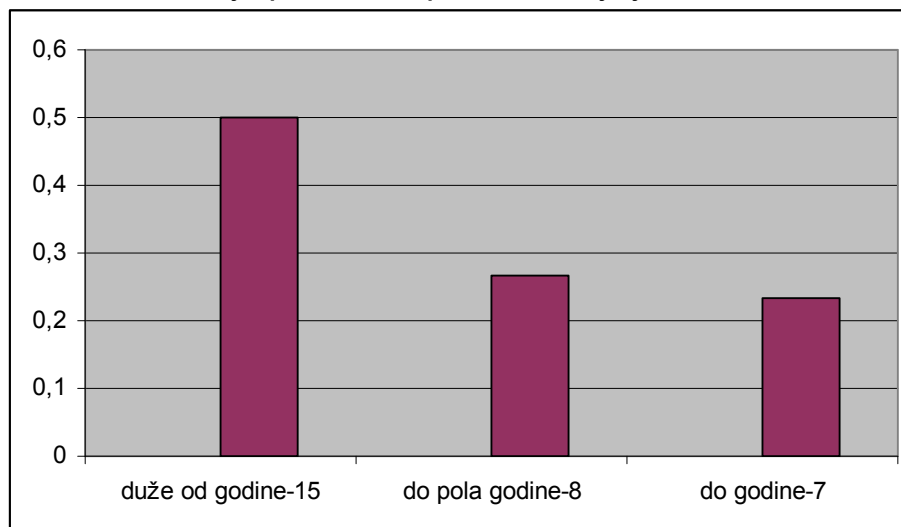
Tabela 28: Zaposlena lica sa invaliditetom

Zanimanje	Broj radnika
109900 Lica bez zanimanja I stručne spreme	2
200502 Pomoćni pekar	5
300513 Mesar	1
303652 Štampar ravne štampe	3
304701 Moler-farbar	1
306011 Telefonista	1
306400 Prodavač	5
306703 Inkasant	3
307101 Administrator	1
406400 Trgovački tehničar	1
406513 Konobar	2
407100 Administrativni tehničar	1
407306 Tarifer osiguranja	1
616453 Komercijalista	1
719900 VSS	2
Ukupno:	30

Iz analize zanimanja zaposlenih lica sa invaliditetom moglo se zaključiti da su sem V i VIII sss bili zastupljeni svi stepeni stručne spreme, a kada su bila u pitanju zanimanja moglo se vidjeti da je najveći broj zaposlenih lica sa invaliditetom imao zanimanje **Pomoćni pekar i Prodavač u okviru kojih je bilo zaposleno po pet radnika ili 16,67%**.

Broj zaposlenih sa aspekta **dužine trajanja radnog odnosa** prikazan grafikonom niže navodi na zaključak da je bilo najviše onih lica sa invaliditetom koja su zasnovali radni odnos na vrijeme **duže od godine (50%)**, slijedila su zapošljavanja do pola godine (26,67%) i na kraju zapošljavanja do godine (23,33%).

Grafikon 3: Broj zaposlenih sa aspekta dužine trajanja rad.odnosa

Na osnovu datih podataka moglo se zaključiti da su dominirala zapošljavanja na vremenski period koji je duži od godine dana što ne čudi ako se zna da opremanje radnog mjesta i stvaranje ostalih preduslova za zapošljavanje lica sa invaliditetom zahtijevaju vrijeme i finansijska ulaganja pa se moglo pretpostaviti da su poslodavci koji su se odlučili za zapošljavanje lica sa invaliditetom morali računati na duži rok.

Komparacijom podataka o broju zaposlenih lica sa invaliditetom u posljednje dvije godine (30 lica) sa planovima poslodavaca (58 lica) konstatovanim Anketom poslodavaca 2010/11 moglo se zaključiti da poslodavci nijesu realizovali u cjelosti svoje konstatovane planove, odnosno da su realizovali svega 51,72% od planiranog.

Što se tiče poznavanje zakonskih propisa odnosno postojanja stimulatvinih mjera za poslodavce koji zapošljavaju lica sa invaliditetom, anketom je utvrđeno **da je najveći broj poslodavaca bio upoznat sa ustanovljenim stimulansima prilikom zapošljavanja lica sa invaliditetom (83,75%).**

U opštini **Podgorica** 18,67% od broja anketiranih poslodavaca nije poznavalo propise koji se odnose na stimulanse namijenjene poslodavcima koji zapošljavaju lica sa invaliditetom, u **Cetinju** 3,12% poslodavaca, u **Danilovgradu** 2,70% poslodavaca, dok su u **Kolašinu** svi anketirani poslodavci već bili upoznati sa zakonskim olakšicama koje su predviđene za poslodavce koji zapošljavaju lica sa invaliditetom.

No, i pored toga što su svi poslodavci u opštini Kolašin bili upoznati sa zakonskim stimulansima koji su predviđeni za poslodavce koji zapošljavaju lica sa invaliditetom, u ovoj opštini u posljednje dvije godine nije bilo zaposleno nijedno lice sa invaliditetom, kao ni u predhodne dvije godine (Anketa 2010/2011), a kao što će se vidjeti u poglavlju koje slijedi poslodavci u ovoj opštini ne planiraju zapošljavanje lica sa invaliditetom ni u 2012.godini.

Prije nego se predje na pregled »plana zapošljavanja lica sa invaliditetom uz određene stimulanse« korisno je podsjetiti se da je i anketom 2010/11 isto kao i ovom konstatovan isti broj preduzeća (26 preduzeća) koja su u posljednje dvije godine zaposlila lica sa invaliditetom, s tim što je ove godine konstatovan za 26,67% veći broj zaposlenih lica u odnosu na broj zaposlenih iz prošle godine.

III-5b Plan zapošljavanja lica sa invaliditetom uz određene stimulanse

Prema iskazanim planovima anketiranih poslodavaca u ovoj Regiji će **58 poslodavaca tokom 2012.godine uz određene stimulatvne mjere zaposliti 74 lica sa invaliditetom u okviru 20 zanimanja.**

U **Podgorici** je 55 poslodavaca planiralo da zaposli 65 lica sa invaliditetom, u **Cetinju** su 2 poslodavca planirala da zaposle 4 lice, **Danilovgradu** je 1 poslodavac planirao da zaposli 5 lica, dok u **Kolašinu** nijedan poslodavac nije imao planova koji su se odnosili na zapošljavanje lica sa invaliditetom.

U tabeli koja slijedi data je struktura planiranih zapošljavanja lica sa invaliditetom sa aspekta zanimanja i broja planiranih zapošljavanja.

Tabela 29: Pregled zanimanja planiranih zapošljavanja lica sa invaliditetom

Zanimanje	Ukupno
109900 Lica bez zanimanja i stručne spreme	6
200515 Pomoćnik kuvara industrijskih jela	1
204505 Čistač prozora	1
206513 Servir	1
306400 Prodavač	1
306461 Magacioner	1
307101 Administrator	2
403101 Hemijski tehničar	1
406400 Trgovački tehničar	7
407100 Administrativni tehničar	9
710401 Veterinar	2
712400 Diplomirani inženjer elektrotehnike za energetiku	1
716694 Bachelor menadžmenta u turizmu	3
716710 Diplomirani ekonomista	7
716800 Diplomirani pravnik	3
716923 Informatičar	1
717285 Politikologija	1
719101 Stomatolog opšte stomatologije	1
719200 Diplomirani farmaceut	1
719900 VSS	2
Ostala –još uvijek neodređena zanimanja	22
Ukupno	74

I kod planiranih zapošljavanja lica sa invaliditetom, kao i kod zaposlenih lica sa invaliditetom u posljednje dvije godine moglo se uočiti da su bila zastupljena zanimanja u okviru svih stepena stručne spreme, izuzev V, VI i VIII sss, a kada su u pitanju zanimanja prema iskazanim planovima poslodavaca za najveći broj lica sa invaliditetom 22 lica ili 29,73% poslodavci još uvijek nijesu opredijelili zanimanje, odnosno na kom radnom mjestu žele zaposliti lice sa invaliditetom, slijede Administrativni tehničar (12,16%), Trgovački tehničar i Diplomirani ekonomista sa po 9,46% učešća u broju planiranih zapošljavanja lica sa invaliditetom, zatim Lica bez zanimanja (8,11%)....itd.itd.

Što se tiče dužine trajanja radnog odnosa, u planovima poslodavaca najzastupljenije je bilo zapošljavanje koje bi trajalo duže od jedne godine

(35,13%), a zatim planovi zapošljavanja do pola godine (27%) i na kraju su bili planovi zapošljavanja na period do godine (8,10%), dok za 22 ili 29,73% lica sa invaliditetom za koja poslodavci u momentu anketiranja nijesu imali viziju u kojem zanimanju će zaposliti ta lica nijesu još uvijek imali viziju ni na koje vrijeme bi ih zaposliti.

Struktura dobijenih odgovora i postojanje evidentnog problema u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja lica sa invaliditetom koji traje duži niz godina zahtijeva dublju analizu koja bi dala odgovore na sva otvorena i neriješena pitanja, koja bi prije svega definisala postojeće smetnje (zakonske ili neke druge) kod zapošljavanja lica sa invaliditetom, a ztim projektovala rješenja koje bi na duži vremenski period omgućila kontinuitet u zapošljavanju većeg broja lica sa invaliditetom.

III-6a Zapošljavanje pripadnika RAE populacije

Kada se govori o pripadnicima RAE populacije značajno je podsjetiti se na činjenicu koja govori o tome da je Zavod za zapošljavanje Crne Gore već duži niz godina posvećen rešavanju problema socijalne inkluzije RAE populacije kroz različite programe stručnog osposoblja, obrazovanja, uključivanja u javne radove i sl., čime daje značajan doprinos uključivanju RAE populacije u tokove i obrazovanja i radnog angažovanja.

Na pitanje »Da li ste zaposlili pripadnika RAE populacije u poslednje 2 godine?« -16,4% ili iskazano brojkama **93 poslodavaca** je dalo pozitivan odgovor, od čega u **Podgorici** 87 poslodavaca (18% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca), u **Cetinju** 5 poslodavaca (15,6%), u **Danilovgradu** 1 poslodavac (2,7% poslodavaca), dok u **Kolašinu** nije bilo evidentiranih poslodavaca koji su u poslednjih dvije godine zaposlili pripadnika RAE populacije.

U poslednje dvije godine u regiji Podgorica **bilo je zaposlenih 247 pripadnika RAE populacije.**

Gledano odvojeno po opštinama, u **Podgorici** je u poslednje 2 godine bilo zaposleno 239 pripadnika RAE populacije kod 87 poslodavaca, u **Danilovgradu** 3 radnika kod 1 poslodavca, a u **Cetinju** 5 pripadnik RAE populacije kod 5 poslodavca.

Sa aspekta stručne spreme struktura zaposlenih pripadnika RAE populacije je izgledala ovako:

-I sss 218 radnika ili (88,25% od ukupnog broja zaposlenih pripadnika RAE populacije)

-II sss 4 radnika ili (1,62%)

-III sss 16 radnika ili (6,48%)

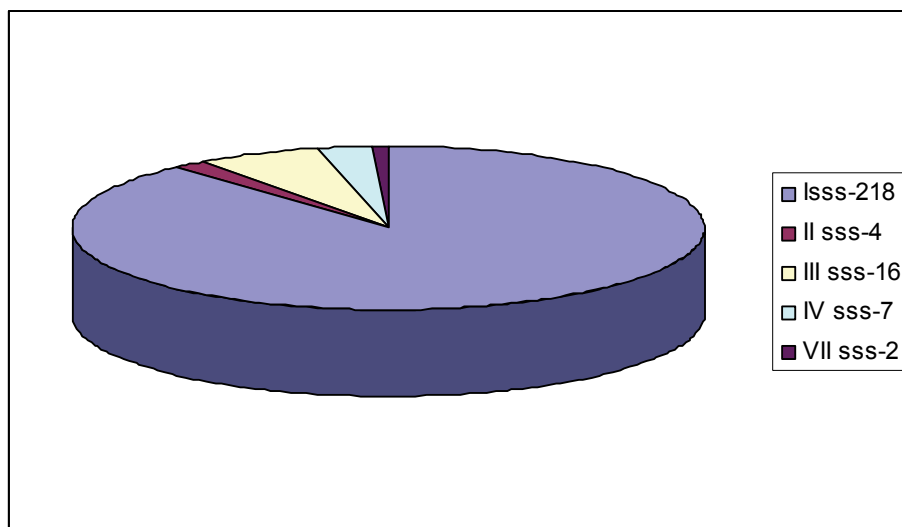
-VI sss 7 radnika ili (2,83%) i

-VII sss 2 radnika ili (0,80%).

Iz strukture odgovora moglo se vidjeti da je najveći procenat zaposlenih pripadnika RAE populacije bio iz okvira I sss, čak 88,25%.

Grafikonom koji slijedi data je slika strukture zaposlenih pripadnika RAE populacije po stepenima stručne spreme.

Grafikon 4:Struktura zaposl.sa aspekta st.stručne spreme

Posmatrajući strukturu zaposlenosti pripadnika RAE populacije sa aspekta vremena na koje su bili angažovani moglo se vidjeti da su u najvećem procentu pripadnici RAE populacije bili angažovani na kraći rok, odnosno na vrijeme do pola godine (87,85%), zatim su slijedila radna angažovanja duža od godine dana- 6,48% i na kraju su bila radna angažovanja u trajanju do godine -5,67%.

Posmatrajući strukturu zaposlenosti pripadnika RAE populacije sa aspekta zastupljenosti regija moglo se vidjeti da je od ukupnog broja zaposlenih pripadnika RAE populacije u Crnoj Gori (541 radnik) čak 45,66% bilo zapošljeno u ovoj Regiji.

III-6b Planirano zapošljavanje pripadnika RAE populacije

Posmatrajući rezultate sa aspekta planiranog zapošljavanja pripadnika RAE populacije moglo se vidjeti da **93 poslodavaca** (16,43% od ukupnog broja anketiranih poslodavaca) planira da zaposli **132 pripadnika RAE populacije** tokom 2012.godine, u okviru **42 zanimanja**.

Dominirali su planovi zapošljavanja nk radne snage (33,33%), a zatim prodavača i konobara sa po 4,5% učešća u planovima zapošljavanja, inkasanti i diplomirani ekonomisti su učestvovali sa po 3,8%.....itd.itd.

Gledano odvojeno po opštinama, u **Podgorici** 87 poslodavaca planira da zaposli 119 pripadnika RAE populacije, u **Cetinju** 5 poslodavaca planira da zaposli 9 radnika, u **Danilovgradu** 1 poslodavc planirala da zaposli 4

radnika, dok u **Kolašinu** nijedan od anketiranih poslodavaca nije planirao da radno angažuje pripadnika RAE populacije tokom 2012.godine.

Posmatrajući sa aspekta dužine trajanja radnog angažovanja proizilazi da najveći broj poslodavaca (59%) želi da zaposli pripadnike RAE populacije na kraći vremenski period, odnosno do pola godine, za zapošljavana koja su duža od godine dana izjasnilo se 32% poslodavaca, dok bi 9% poslodavaca angažovalo pripadnike RAE populacije na period do godine dana.

Međutim, ono na šta treba ukazati da bi se na što realniji način tumačili dobijeni odgovori jeste uvijek prisutna potreba poslodavaca da se afirmativno izraze po pitanju zapošljavanja pripadnika RAE populacije, pa stoga iako dio poslodavaca neće imati realnih potreba ili namjera da zaposli pripadnike RAE populacije nije želio to i da konstatuje.

Sa druge strane mora se dodati i to da obrazovna struktura pripadnika RAE populacije vrlo često sprečava poslodavce da ih zaposle u određenim djelatnostima i pored njihove dobre volje.

III-7 Perspektiva biznisa na srednji rok

Jedno od strukturiranih pitanja u upitniku je bilo i pitanje kako poslodavci vide svoj biznis u narednih 5 godina.

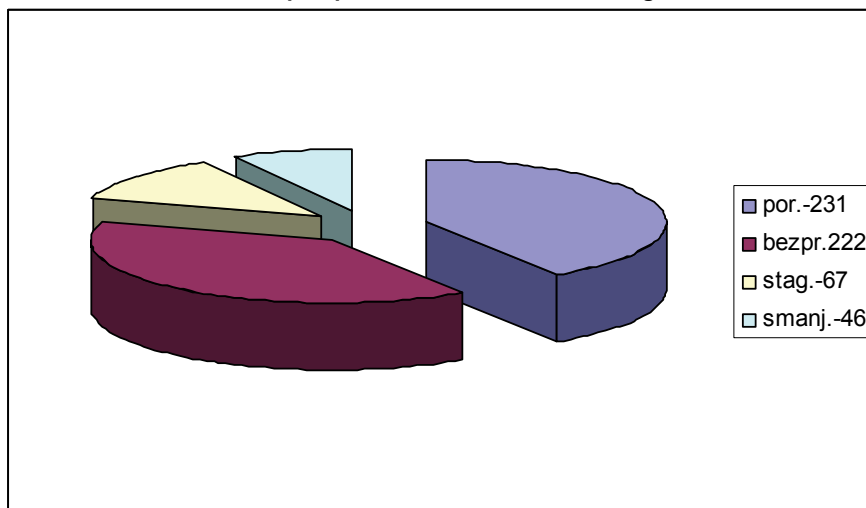
Posmatrajui strukturu dobijenih odgovora moglo se vidjeti da je samo 60,78% poslodavaca imalo viziju o perspektivi njihovog biznisa na srednji rok, dok se 39,22% ispitanih poslodavaca izjasnilo da nemaju viziju perspektive njihovog biznisa na srednji rok.

Od broja poslodavaca koji je imao viziju razvoja svog biznisa najveći broj odgovora poslodavaca (40,83%) je bio optimističan odnosno bio mišljenja da će u narednih pet godina doći do porasta njihovog biznisa, 11,83% njih je mislilo da će doći do stagnacije njihovog biznisa, dok je 8,12% njih mislilo da će doći do smanjenja njihovog biznisa u narednih pet godina.

Struktura procjene perspektive biznisa u narednih pet godina prema mišljenju poslodavaca izgledala je kao što je prikazano grafikonom koji slijedi.

Grafikon 5:Struktura perspektive biznisa u narednih 5 godina

Analizirajući vizije poslodavaca o perspektivi njihovog biznisa u narednih pet godina za svaku opštinu posebno došlo se do podataka da je u **Podgorici** bio najveći postotak onih poslodavaca koji nijesu imali nikakvu viziju o perspektivi njihovog biznisa u narednih pet godina (41,5%), slijedili su oni koji su bili mišljenja da će doći do porasta njihovog biznisa u narednih pet godina (39%), zatim oni koji su bili mišljenja da će njihov biznis u narednih pet godina stagnirati (11,6%) i na kraju su bili oni poslodavci koji su bili mišljenja da će se njihov posao u narednih pet godina smanjiti (7,9%).

U **Cetinju** su dominirali poslodavci koji su bili mišljenja da će njihov biznis u narednih pet godina porasti (62,5%), 25% njih nije imalo nikakvu viziju o perspektivi njihovog biznisa, 9,38% poslodavaca je bilo mišljenja da će njihov posao biti smanjen u narednih pet godina, dok je 3,12% poslodavaca bilo u uvjerenju da će u narednih pet godina njihov biznis stagnirati.

U **Danilovgradu** je 45,95% poslodavaca bilo u uvjerenju da će u narednih pet godina njihov biznis porasti, 29,73% poslodavaca nije imalo nikakvu viziju o perspektivi njihovog biznisa, 16,22% poslodavaca je bilo mišljenja da će u narednih pet godina njihov biznis stagnirati, dok je 8% poslodavaca bilo mišljenja da će u narednih pet godina njihov biznis pasti.

U **Kolašinu** je 40% poslodavaca bilo mišljenja da će njihov posao u narednih pet godina porasti, 26,67% poslodavaca je bila mišljenja da će njihov posao stagnirati u narednih pet godina, 20% poslodavaca nije imala nikakvu viziju u pogledu perspektive njihovog biznisa u narednih pet godina, dok je 13,33% poslodavaca bilo pesimistički raspoloženo u pogledu perspektive njihovog biznisa u narednih pet godina.

IV DIO - SARADNJA SA ZAVODOM ZA ZAPOSŁJAVANJE

Četvrto poglavlje u upitniku je bilo posvećeno saradnji poslodavaca sa Zavodom za zapošljavanje. Anketom se želio dobiti uvid u obim i kvalitet ostvarene saradnje poslodavaca sa Zavodom za zapošljavanje. Tražili su se odgovori na pitanja o tome jesu li poslodavci prilikom zapošljavanja radnika koristili usluge Zavoda za zapošljavanje, a ukoliko jesu, koje su vrste usluga koristili i jesu li bili zadovoljni dobijenim uslugama, a na kraju su tu bile i neizostavne sugestije i prijedlozi o očekivanjima poslodavaca u pogledu buduće saradnje.

Na pitanje da li su tokom 2011.godini ostvarivali saradnju sa Zavodom za zapošljavanje, 319 ili 56,36% poslodavaca je potvrdno odgovorilo, a koji vidovi saradnje su bili zastupljeni i u kom procentu može se vidjeti u sledećoj tabeli.

Tabela 30: Vidovi saradnje poslodavaca sa Zavodom za zapošljavanje

Modaliteti odgovora	%
Samo u dijelu prijavljivanja slobodnih radnih mjesta	48,05
Inform. o uslovima i mogućnostima obezbjedjivanja potrebne rad.sn.	12,37
Upućivanje kandidata na oglase za posao.	9,72
Učešće u finansiranju zapošljavanja pripravnika	9,54
Učešće u odabiru kandidata za zaposlenje	5,83
Ostalo	2,47
Učešće u izradi i sprovođenju programa osposobljavanja za zapoš	1,77
Finansijska podrška za otvaranje novih radnih mjesta	1,06

Kao što se moglo vidjeti **najučestaliji oblik saradnje bio je ostvaren u dijelu prijavljivanje slobodnih radnih mjesta-48,05%**. Drugi oblik po učestalosti bio je -Informacije o uslovima i mogućnostima obezbjedjivanja potrebne radne snage (12,37%), zatim -Upućivanje kandidata na oglase za posao (9,72%)...itd.itd., dok su poslodavci najmanje saradjivali u dijelu -Finansijska podrška za otvaranje novih radnih mjesta (1,06%).

Imajući u vidu činjenicu da poslodavci imaju zakonsku obavezu oglašavanja slobodnih radnih mjesta preko Zavoda za zapošljavanje, te da je baš u tom dijelu i ostvarena najveća saradnja (48,05%), stekao se utisak da poslodavci i nijesu koristili u dovoljnoj mjeri usluge i pogodnosti koje im je Zavod nudio, a ako se zna da je tokom 2010.godine 73,39% poslodavaca ostvario neki vid saradnje sa Zavodom, onda se mora konstatovati da je značajno opao nivo saradnje poslodavaca sa Zavodom za zapošljavanje tokom 2011.godine kada je svega 56,36% poslodavaca ostvario istu.

Pregledom listinga odgovora koji su se odnosili na **očekivanja poslodavaca** u dijelu buduće saradnje moglo se zaključiti da su se

iskazana očekivanja pretežno odnosila na već postojeće vidove servisa Zavoda, izuzev što se moglo zapaziti da se ustvari najveći broj očekivanja odnosio na finansijsku podršku Zavoda prilikom obezbjeđivanja potrebnih kadrova (sufinansiranje zarade pripravnika, obuke, selekcije, otvaranje novih radnih mjesta... itd.)

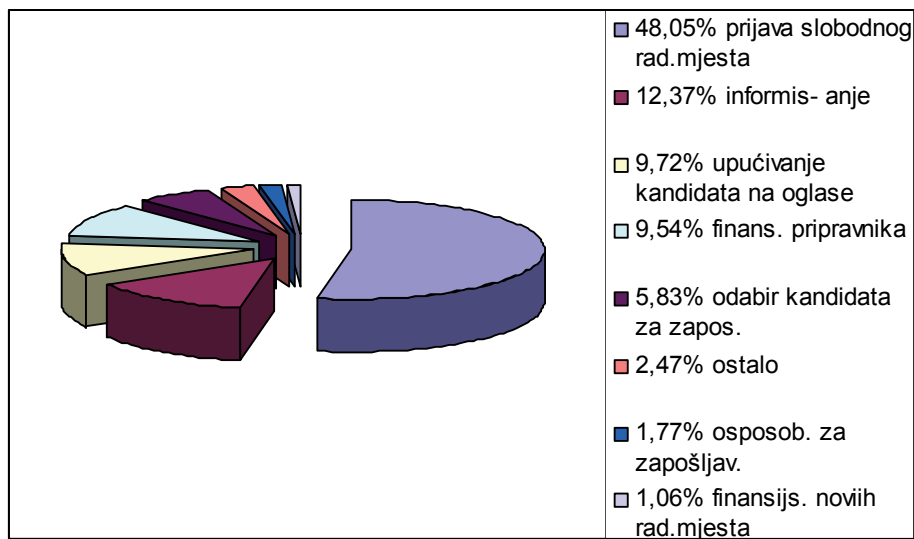
Prateći stavove i razmišljanja najvećeg broja poslodavaca moglo se zaključiti da su isti bili zadovoljni dosadašnjim načinom saradnje i u pogledu obima i kvaliteta i u pogledu vrste servisa koje im Zavod pruža.

Dobijeni odgovori koji karakterišu nivo saradnje, kvalitet i vrstu saradnje poslodavaca sa Zavodom za zapošljavanje ne razlikuju se bitnije od opštine do opštine, odnosno isti su kao i na nivou Regije.

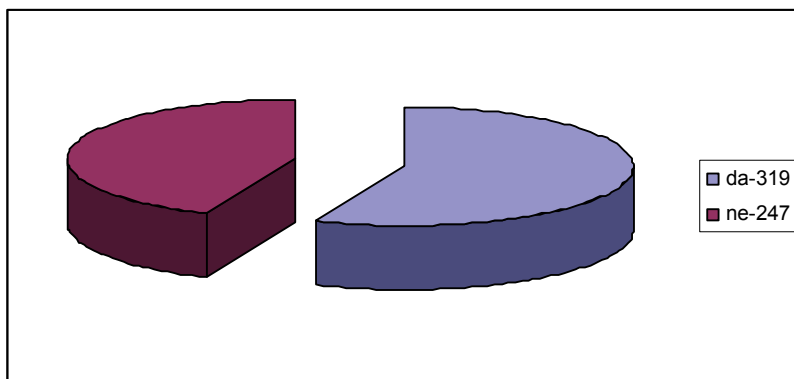
Na kraju ovog dijela moglo se zaključiti da je ipak veći dio poslodavaca zainteresovan za intezivnu saradnju sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore u cilju rješavanja svojih kadrovskih problema, što je i težnja Zavoda koji sprovodi politiku stvaranja što kvalitetnijeg odnosa ponude i tražnje na tržištu rada.

Kroz svoju bipolarnu ulogu Zavod teži stvaranju što kvalitetnijeg odnosa ponude i tražnje na tržištu rada , sa jedne strane teži kvalitetnom zadovoljavanju kadrovskih potreba poslodavaca, a sa druge smanjenju nezaposlenosti koja još uvijek predstavlja središnji problem savremenih tržišnih ekonomija. U tom pravcu, Zavod kroz politiku koju vodi u okviru svojih zakonom propisanih funkcija permanentno obogaćuje sadržaje usluga koje pruža i podiže kvalitet istih sa ciljem zadovoljenja potreba i poslodavaca i nezaposlenih.

Grafikon 6: Vidovi saradnje poslodavaca sa Zavodom za zapošljavanje

Grafikon 7: Ostvarena saradnja sa Zavodom za zapošljavanje

PRILOG: Anketni listić

Prilog: Anketni list

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE
EMPLOYMENT AGENCY OF MONTENEGRO

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE

Biro rada _____

Kancelarija _____

**BAROMETAR ZAPOSLENOSTI – UPITNIK POSLODAVACA –
2011/2012**

NAPOMENA:

1. Cilj ovog istraživanja je prikupljanje informacija o promjenama na tržištu radne snage u Crnoj Gori.

2. Sve prikupljene informacije su strogo povjerljive i tretiraće se kao takve.

3. Navedene informacije neće obavezivati Vas ni Vaše preduzeće na bilo koji način, samo će unaprijediti našu saradnju.

U P I T N I K

DIO I: OPŠTI PODACI

1. Naziv preduzeća : _____
2. Oblik svojine: _____
3. Datum osnivanja preduzeća: _____
4. Opština: _____ Mjesto: _____
5. Adresa: _____
6. Telefon: _____ Faks: _____ E-mail: _____
7. Kontakt osoba za pitanja zapošljavanja:
_____
8. Matični broj: _____ Registracioni broj: _____
9. Vrsta djelatnosti: _____ Šifra djelatnosti: _____
10. Broj zaposlenih : _____

DIO II: ZAPOSŁJAVANJE U 2011. GODINI

11. Navedite broj zaposlenih u svakoj kategoriji zaposlenja u vašem preduzeću

Rb.		Ukupno	Žene
1.	Ugovor o radu na neodređeno vrijeme		
2.	Ugovor o radu na određeno vrijeme zbog:		
	a) obavljanja sezonskih poslova		
	b) povećanja obima posla po drugim osnovama		
	c) zamjene privremeno odsutnog zaposlenog do		

	njegovog povratka		
	d) obavljanja javnih radova		
	e) ostalo		
3.	Probni rad		
4.	Pripravnici		
5.	Rad kod kuće		
	U K U P N O		

12. Navedite obrazovnu strukturu zaposlenih na dan anketiranja

Stepen stručne spreme	Broj zaposlenih
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	
VII*	
VII-1	
VII-2	
VIII	
UKUPNO	

*VII stepen je Bachelor, VII1 četvorogodišnje studije, a VII2 magistarske studije

13. Od ukupnog broja zaposlenih u 2011.god, koliko njih je prošlo dodatno obrazovanje i obuku

Broj _____.

13.a Interno obrazovanje i obuka za potrebe radnog mjesta

Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj zaposlenih koji su prošli obuku	Broj dana izdvojenih za obuku

13.b Koji vid obrazovanja ili obuke je sproveden

Vid obrazovanja ili obuke	Broj zaposlenih koji su prošli obuku	Broj dana izdvojenih za obuku
Prekvalifikacija		
Dokvalifikacija		
Specijalizacija		
Studijski programi		
Ukupno		

13.c Za koja posebna znanja i vještine

Šifra posebnog znanja	Naziv posebnog znanja	Broj zaposlenih koji su prošli obuku	Broj dana izdvojenih za obuku

13.d Koliko ste uložili sredstava u 2011. godini, na obuku i usavršavanje zaposlenih

Iznos uložених sredstava u €	% u odnosu na bruto lične dohotke zaposlenih

14. Promjene u zapošljavanju u 2011.god.

Br.	Priliv i odliv radne snage	Ukupno	Žene
1.	Broj novozaposlenih u 2011. godini		
2.	Odliv radne snage u 2011.godini		

14.a Molimo Vas navedite zanimanja novozaposlenih u 2011. god.

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Ukupno	Žene
1.				
2.				
3.				
4.				

15. Da li ste tokom 2011. god. imali slobodnih radnih mjesta koja nijeste mogli da popunite

Da

Ne

Ako je odgovor Da, koliko _____.

15.a Koji su, po Vašem mišljenju, glavni razlozi za nepopunjavanje slobodnih radnih mjesta (možete zaokružiti jedan ili više odgovora)

Br	Razlog
1.	Nedostatak obučene radne snage na tržištu
2.	Nedostatak iskustva raspoložive radne snage
3.	Nedostatak neophodnih ali specifičnih vještina
4.	Nedostatak neophodnih radnika sa više vrsta vještina (multiskills)
5.	Nedostatak radne snage sa neophodnim IT vještinama
6.	Nedostatak radne snage sa znanjem stranih jezika
7.	Privremenost I sezonski karakter zaposlenja
8.	Niska zarada za uslove rada na traženom radnom mjestu
9.	Nešto drugo – navedite _____

15.b Molimo Vas navedite strukturu nepopunjenih radnih mjesta u 2011. god.

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj nepopunjenih radnih mjesta
1.			
2.			
3.			
4.			

16. Da li ste u 2011. god. imali viškova radne snage

Da

Ne

16.a Ako je odgovor DA, molimo navedite strukturu viškova radne snage u 2011. god.

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Višak radnika (broj)
1.			

2.			
3.			
4.			

16.b Navedite glavne razloge koji su uticali na smanjenje broja zaposlenih u 2011.god.
(možete zaokružiti jedan ili više odgovora)

Br.	Razlog
1.	Teškoće u poslovanju koje je izazvala globalna ekonomska kriza
2.	Planiran i realizovan program restrukturiranja
3.	Nelojalna konkurencija na tržištu
4.	Nezadovoljavajuća znanja i vještine zaposlenih
5.	Odliv radne snage po osnovu penzionisanja
6.	Otežani uslovi dobijanja kredita od banaka i visoke kamatne stope

DIO III: OČEKIVANO ZAPOSŁJAVANJE U 2012. GODINI

17. Očekivani broj zaposlenih u toku naredne 2012.godine

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Djelatnost zapošljavanja	Broj lica
1.				
2.				

17. a Očekivani broj dodatnog zapošljavanja u toku sezone u 2012. godini

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Djelatnost zapošljavanja	Koji dio godine (kvartal)	Broj mjeseci	Broj zaposlenih lica
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

18. Navedite očekivane promjene u zaposlenosti po zanimanjima u 2012. godini

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Očekivane promjene (broj)	
			Povećanje:	Smanjenje:
1.				
2.				

3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

19. Koja su to nova zanimanja koja će Vam trebati u narednih 5 godina a kojih nema na tržištu rada

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol
1.				
2.				
3.				

20. Koja su to nova znanja i vještine koje će Vam trebati u narednih 5 godina a nema ih u obrazovnom sistemu Crne Gore

Br.	Šifra zanimanja	Naziv posebnog znanja/vještine	Broj izvršilaca	Pol
1.				
2.				
3.				

21. Da li bi zaposlili lice sa evidencije, ukoliko bi Zavod finansirao njegovu/njenu obuku (obuka za konkretno radno mjesto)

Da

Ne

22. Da li ste zaposlili lica sa invaliditetom u poslednje 2 godine

Da (Ako je odgovor da popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok (period)
1.					
2.					
3.					

22.a Da li ste upoznati sa subvencioniranjem zapošljavanja lica sa invaliditetom

DA

NE

22.b Da li planirate zaposliti lica sa invaliditetom uz određene subvencije

DA (Ako je odgovor da, popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok (period)
1.					
2.					
3.					

23. Da li ste zaposlili pripadnika RAE populacije u posljednje 2 godine

DA (Ako je odgovor da popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok
1.					
2.					
3.					
4.					

23. a Da li planirate zaposliti pripadnika RAE populacije

DA (Ako je odgovor da popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok
1.					
2.					
3.					
4.					

24. Kako procjenjujete perspektivu vašeg biznisa na srednji rok (u narednih 5 godina)

porast   stagnacija   smanjenje   ne mogu da procijenim

DIO IV: SARADNJA SA ZAVODOM ZA ZAPOSŁJAVANJE

25. Da li ste saradnjivali sa Zavodom za zapošljavanje na angažovanju neophodne radne snage u 2011. godini

DA   **NE** (Molimo predjite na pitanje 26.)

25.a Ako da, molimo zaokružite koje ste vidove saradnje do sada imali (mogućnost zaokruživanja više odgovora)

- A. Samo u dijelu prijavljivanja slobodnih radnih mjesta (radi oglašavanja)
- B. Upućivanje kandidata na oglase za posao
- C. Informacije o uslovima i mogućnostima za obezbjedjivanje potrebne radne snage
- D. Učešće u odabiru kandidata za zaposlenje (intervjui sa kandidatima, prezentacija kandidata, psihološka selekcija...)

- E. Učešće u finansiranju zapošljavanja pripravnika
- F. Učešće u izradi i sprovođenju programa osposobljavanja za zapošljavanje (stručno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija, usavršavanje)
- G. Finansijska podrška za otvaranje novih radnih mjesta
- H. Ostalo (molimo navedite)_____

26. Molimo navedite koje vrste usluga očekujete od Zavoda za zapošljavanje u zadovoljavanju vaših potreba za radnom snagom:

---

27. Sugestije i preporuke za uspješniju saradnju sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore:

_____
Ime i prezime osobe
koja je popunila upitnik

Pečat

_____
Potpis ovlaštene osobe - poslodavca

U _____ dana _____ 2011.

HVALA VAM ZA VAŠE VRIJEME I SARADNJU!

SPISAK TABELA

UVOD

Tabela 1: Broj anketiranih poslodavaca u Regiji

Tabela 2: Broj poslodavaca i zaposlenih u bazi na dan 06.02.2012.godine

I DIO-OPŠTI PODACI O POSLODAVCIMA

Tabela 3: Anketirani poslodavci prema oblicima svojine

Tabela 4: Anketirani poslodavci prema djelatnostima

Tabela 5: Anketirani poslodavci prema dužini vremena poslovanja

Tabela 6: Anketirani poslodavci prema veličini preduzeća

Tabela 7: Anketirani poslodavci prema periodu osnivanja

Tabela 8: Broj zapos.radnika kod poslodavaca prikazan prema vremenu osnivanja preduzeća

II DIO-ZAPOSLENOST U 2011.godini

Tabela 9: Broj zaposlenih radnika u Regiji prema kategoriji zaposlenja

Tabela 10: Broj zaposlenih radnika po djelatnostima

Tabela 11: Obrazovna struktura zaposlenih

Tabela 12: Obrazovna struktura zaposlenih po djelatnostima poslodavca

Tabela 13: Interno obrazovanje i obuka za potrebe radnog mjesta

Tabela 14: Pregled organizovanih obuka za posebna znanja i vještine

Tabela 15: Priliv radne snage u opštinama Regije tokom 2011.godine

Tabela 16: Broj novozaposlenih po djelatnostima

Tabela 17: Novozaposleni u 2011.godini po zanimanjima

Tabela 18: Odliv radne snage u 2011.godini

Tabela 19: Odliv radne snage po djelatnostima

Tabela 20: Slobodna radna mjesta po djelatnostima

Tabela 21: Deficitarna zanimanja

Tabela 22: Razlozi koji su uticali na smanjenje broja zaposlenih u 2011.godini

Tabela 23: Struktura viškova zaposlenih po zanimanjima

III DIO-PLANIRANO ZAPOŠLJAVANJE U 2012.godini

Tabela 24: Struktura planiranog zapošljavanja sa aspekta djelatnosti poslodavca

Tabela 25: Očekivano zapošljavanje u toku godine po djelatnostima

Tabela 26: Pregled novih zanimanja kojih nema na tržištu rada

Tabela 27: Spremnost poslodavca da zaposli nezap.lice uz finans. podršku Zavoda

Tabela 28: Zaposlena lica sa invaliditetom

Tabela 29: Pregled zanimanja planiranih zapošljavanja lica sa invaliditetom

IV DIO-SARADNJA SA ZAVODOM ZA ZAPOŠLJAVANJE

Tabela 30: Vidovi saradnje poslodavaca sa Zavodom za zapošljavanje

SPISAK GRAFIKONA

Grafikon 1: Odnos broja zaposlenih kod poslodavaca s obzirom na period osnivanja preduzeća

Grafikon 2: Odnos priliva i odliva radne snage u 2011.godini

Grafikon 3: Broj zaposlenih sa aspekta dužine trajanja radnog odnosa (lica sa invaliditetom)

Grafikon 4: Struktura zaposlenih sa aspekta stepena stručne spreme (RAE populacija)

Grafikon 5: Struktura perspektive biznisa u narednih pet godina

Grafikon 6: Vidovi saradnje poslodavaca sa Zavodom za zapošljavanje

Grafikon 7: Ostvarena saradnja sa Zavodom za zapošljavanjem

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE
EMPLOYMENT AGENCY OF MONTENEGRO

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE

Biro rada _____

Kancelarija _____

BAROMETAR ZAPOSLENOSTI – UPITNIK POSLODAVACA – 2011/2012

NAPOMENA:

1. Cilj ovog istraživanja je prikupljanje informacija o promjenama na tržištu radne snage u Crnoj Gori.
2. Sve prikupljene informacije su strogo povjerljive i tretiraće se kao takve.
3. Navedene informacije neće obavezivati Vas ni Vaše preduzeće na bilo koji način, samo će unaprijediti našu saradnju.

U P I T N I K

DIO I: OPŠTI PODACI

1. Naziv preduzeća : _____
2. Oblik svojine: _____
3. Datum osnivanja preduzeća: _____
4. Opština: _____ Mjesto: _____
5. Adresa: _____
6. Telefon: _____ Faks: _____ E-mail: _____
7. Kontakt osoba za pitanja zapošljavanja:
_____
8. Matični broj: _____ Registracioni broj: _____
9. Vrsta djelatnosti: _____ Šifra djelatnosti: _____
10. Broj zaposlenih : _____

DIO II: ZAPOSŁJAVANJE U 2011. GODINI

11. Navedite broj zaposlenih u svakoj kategoriji zaposlenja u vašem preduzeću

Rb.		Ukupno	Žene
1.	Ugovor o radu na neodređeno vrijeme		
2.	Ugovor o radu na određeno vrijeme zbog:		
	a) obavljanja sezonskih poslova		
	b) povećanja obima posla po drugim osnovama		
	c) zamjene privremeno odsutnog zaposlenog do njegovog povratka		
	d) obavljanja javnih radova		
	e) ostalo		
3.	Probni rad		
4.	Pripravnici		
5.	Rad kod kuće		
	UKUPNO		

12. Navedite obrazovnu strukturu zaposlenih na dan anketiranja

Stepen stručne spreme	Broj zaposlenih
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	
VII*	
VII-1	
VII-2	
VIII	
UKUPNO	

*VII stepen je Bachelor, VII1 četvorogodišnje studije, a VII2 magistarske studije

13. Od ukupnog broja zaposlenih u 2011.god, koliko njih je prošlo dodatno obrazovanje i obuku

Broj _____.

13.a Interno obrazovanje i obuka za potrebe radnog mjesta

Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj zaposlenih koji su prošli obuku	Broj dana izdvojenih za obuku

13.b Koji vid obrazovanja ili obuke je sproveden

Vid obrazovanja ili obuke	Broj zaposlenih koji su prošli obuku	Broj dana izdvojenih za obuku
Prekvalifikacija		
Dokvalifikacija		
Specijalizacija		
Studijski programi		
Ukupno		

13.c Za koja posebna znanja i vještine

Šifra posebnog znanja	Naziv posebnog znanja	Broj zaposlenih koji su prošli obuku	Broj dana izdvojenih za obuku

13.d Koliko ste uložili sredstava u 2011. godini, na obuku i usavršavanje zaposlenih

Iznos uložених sredstava u €	% u odnosu na bruto lične dohotke zaposlenih

14. Promjene u zapošljavanju u 2011.god.

Br.	Priliv i odliv radne snage	Ukupno	Žene
1.	Broj novozaposlenih u 2011. godini		
2.	Odliv radne snage u 2011.godini		

14.a Molimo Vas navedite zanimanja novozaposlenih u 2011. god.

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Ukupno	Žene
1.				
2.				
3.				
4.				

15. Da li ste tokom 2011. god. imali slobodnih radnih mjesta koja nijeste mogli da popunite

Da

Ne

Ako je odgovor Da, koliko _____.

15.a Koji su, po Vašem mišljenju, glavni razlozi za nepopunjavanje slobodnih radnih mjesta (možete zaokružiti jedan ili više odgovora)

Br	Razlog
1.	Nedostatak obučene radne snage na tržištu
2.	Nedostatak iskustva raspoložive radne snage
3.	Nedostatak neophodnih ali specifičnih vještina
4.	Nedostatak neophodnih radnika sa više vrsta vještina (multiskills)
5.	Nedostatak radne snage sa neophodnim IT vještinama
6.	Nedostatak radne snage sa znanjem stranih jezika
7.	Privremenost I sezonski karakter zaposlenja
8.	Niska zarada za uslove rada na traženom radnom mjestu
9.	Nešto drugo – navedite _____

15.b Molimo Vas navedite strukturu nepopunjenih radnih mjesta u 2011. god.

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj nepopunjenih radnih mjesta
1.			
2.			
3.			
4.			

16. Da li ste u 2011. god. imali viškova radne snage

Da

Ne

16.a Ako je odgovor DA, molimo navedite strukturu viškova radne snage u 2011. god.

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Višak radnika (broj)
1.			
2.			
3.			
4.			

16.b Navedite glavne razloge koji su uticali na smanjenje broja zaposlenih u 2011.god. (možete zaokružiti jedan ili više odgovora)

Br.	Razlog
1.	Teškoće u poslovanju koje je izazvala globalna ekonomska kriza
2.	Planiran i realizovan program restrukturiranja
3.	Nelojalna konkurencija na tržištu
4.	Nezadovoljavajuća znanja i vještine zaposlenih
5.	Odliv radne snage po osnovu penzionisanja
6.	Otežani uslovi dobijanja kredita od banaka i visoke kamatne stope

DIO III: OČEKIVANO ZAPOŠLJAVANJE U 2012. GODINI

17. Očekivani broj zaposlenih u toku naredne 2012.godine

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Djelatnost zapošljavanja	Broj lica
1.				
2.				

17. a Očekivani broj dodatnog zapošljavanja u toku sezone u 2012. godini

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Djelatnost zapošljavanja	Koji dio godine (kvartal)	Broj mjeseci	Broj zaposlenih lica
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

18. Navedite očekivane promjene u zaposlenosti po zanimanjima u 2012. godini

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Očekivane promjene (broj)	
			Povećanje:	Smanjenje:
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

19. Koja su to nova zanimanja koja će Vam trebati u narednih 5 godina a kojih nema na tržištu rada

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol
1.				
2.				
3.				

20. Koja su to nova znanja i vještine koje će Vam trebati u narednih 5 godina a nema ih u obrazovnom sistemu Crne Gore

Br.	Šifra zanimanja	Naziv posebnog znanja/vještine	Broj izvršilaca	Pol
1.				
2.				
3.				

21. Da li bi zaposlili lice sa evidencije, ukoliko bi Zavod finansirao njegovu/njenu obuku (obuka za konkretno radno mjesto)

Da

Ne

22. Da li ste zaposlili lica sa invaliditetom u poslednje 2 godine

Da (Ako je odgovor da popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok (period)
1.					
2.					
3.					

22.a Da li ste upoznati sa subvencioniranjem zapošljavanja lica sa invaliditetom

DA

NE

22.b Da li planirate zaposliti lica sa invaliditetom uz određene subvencije

DA (Ako je odgovor da, popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok (period)
1.					
2.					
3.					

23. Da li ste zaposlili pripadnika RAE populacije u poslednje 2 godine

DA (Ako je odgovor da popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok
1.					
2.					
3.					
4.					

23. a Da li planirate zaposliti pripadnika RAE populacije

DA (Ako je odgovor da popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Nazv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok
1.					
2.					
3.					
4.					

24. Kako procjenjujete perspektivu vašeg biznisa na srednji rok (u narednih 5 godina)

porast   stagnacija   smanjenje   ne mogu da procijenim

DIO IV: SARADNJA SA ZAVODOM ZA ZAPOSŁJAVANJE

25. Da li ste saradivali sa Zavodom za zapošljavanje na angažovanju neophodne radne snage u 2011. godini

DA

NE (Molimo predjite na pitanje 26.)

25.a Ako da, molimo zaokružite koje ste vidove saradnje do sada imali (mogućnost zaokruživanja više odgovora)

- A. Samo u dijelu prijavljivanja slobodnih radnih mjesta (radi oglašavanja)
- B. Upućivanje kandidata na oglase za posao
- C. Informacije o uslovima i mogućnostima za obezbjedjivanje potrebne radne snage
- D. Učešće u odabiru kandidata za zaposlenje (intervjui sa kandidatima, prezentacija kandidata, psihološka selekcija...)
- E. Učešće u finansiranju zapošljavanja pripravnika
- F. Učešće u izradi i sprovođenju programa osposobljavanja za zapošljavanje (stručno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija, usavršavanje)
- G. Finansijska podrška za otvaranje novih radnih mjesta
- H. Ostalo (molimo navedite)_____

26. Molimo navedite koje vrste usluga očekujete od Zavoda za zapošljavanje u zadovoljavanju vaših potreba za radnom snagom:

---

27. Sugestije i preporuke za uspješniju saradnju sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore:

_____
Ime i prezime osobe
koja je popunila upitnik

Pečat

_____
Potpis ovlaštene osobe -
poslodavca

U _____ dana _____ 2011.

HVALA VAM ZA VAŠE VRIJEME I SARADNJU!